

Szemerszki Marianna

**IFJÚSÁGSEGÍTŐ KÉPZÉS A
FELSŐOKTATÁSBAN**

**YOUTH CAREER GUIDANCE TRAINING IN
TERTIARY EDUCATION**

No. 277

A Felsőoktatási Kutatóintézet a magyar oktatásügy átfogó problémáinak tudományos kutatóhelye.

Vizsgálatai a felsőoktatáson túl a közoktatásra, a szakképzésre és az ifjúsági korosztályokra is vonatkoznak, ezek problémáit összefüggéseikben elemzik, és így elősegítik az oktatásügy egészére vonatkozó döntések hosszú távú tudományos megalapozását, előkészítését.

Elemzése a rendszerváltás oktatási következményeire éppúgy irányulnak, mint az ezredforduló globalizációs kihívásainak és az Európai Unió csatlakozás követelményeihez történő társadalmi alkalmazkodásnak az oktatáspolitikai feltételeire.

Az Oktatási Minisztérium felsőoktatási helyettes államtitkára által felügyelt intézet kutatási profilja – eltérően a hasonló típusú intézményekétől – stratégiai jellegű, vagyis a felsőoktatási, a köz- és szakoktatási rendszernek a strukturális, szerkezeti, politikai, finanszírozási, fejlesztési problémáira irányul, ezeket országos, regionális, területi és helyi, illetve intézményi szinten egyaránt vizsgálja.

Empirikus szociológiai kutatásaival, statisztikai és oktatás-gazdaságtani elemzéseivel, politikai esettanulmányaival a Felsőoktatási Kutatóintézet hozzájárul a felsőoktatás és a középfokú iskolahálózat fejlesztéséhez, az iskolázási létszámok és a pedagógusszükséglet előrejelzéséhez, az oktatásfinanszírozási alternatívák kimunkálásához, a felsőoktatási és tudományos kutatás Európai Unió és nemzetközi integrációjához.

Eredményeit a kormányzati oktatáspolitikai formálói közvetlenül is felhasználják, de munkatársai szakértőként a helyi önkormányzatok, a parlamenti bizottságok oktatási koncepcióinak kialakításához is hozzájárulnak.

Az intézet fenntartója az Oktatási Minisztérium, de kutatási költségeinek jelentős részét pályázati úton (OTKA, OKTK, külföldi és nemzetközi szervezetek stb.) nyeri el, illetve külső megrendelésre (önkormányzatok, kormányzati és érdekszervezetek, felsőoktatási intézmények, nagyvállalatok, alapítványok stb.) megbízásából is végez vizsgálatokat, közvélemény-kutatásokat, szakképzési és felsőoktatási intézmények, intézményhálózatok átvilágítását.

Kialakult kapcsolatrendszere sokrétű: az intézet, illetve vezető munkatársai éppúgy tagjai számos nemzetközi kutatási szervezet, folyóirat és intézmény irányító testületének, mint ahogyan a hazai tudományos és közélet testületeinek is – az MTA Pedagógiai Bizottságától a Magyar Akkreditációs Bizottságig.

A Felsőoktatási Kutatóintézet a Debreceni Egyetemmel együttműködve a felsőoktatás-kutatók posztgraduális képzésének egyik országos központja, és közös Kutatási Központot működtet az ELTE Társadalomtudományi Karával is. Az intézet munkatársai emellett tanítanak az ELTE, a DE, a SZTE, a PTE, a Budapesti Corvinus Egyetem stb. egyetemi kurzusain és több főiskolán, illetve a pedagógus-továbbképzés területi intézményeiben is.

Szemerszki Marianna

Ifjúságsegítő képzés a felsőoktatásban

Youth career guidance training in tertiary education

FELSŐOKTATÁSI KUTATÓINTÉZET

BUDAPEST, 2006

KUTATÁS KÖZBEN 277
(219–228-ig Educatio Füzetek címen)

SOROZATSZERKESZTŐ: Tomasz Gábor

Lektorálta: Gábor Kálmán, Jancsák Csaba

A kutatás a Szociális és Családügyi Minisztérium támogatásával valósult meg.

© Szemerszki Marianna, Felsőoktatási Kutatóintézet, 2006

Felsőoktatási Kutatóintézet
HU ISSN 1588-3094
ISBN 978-963-404-415-4

Felelős kiadó: Liskó Ilona, a Felsőoktatási Kutatóintézet igazgatója
Műszaki vezető: Orosz Józsefné
Műszaki szerkesztő: Híves Tamás
Terjedelem: 4,6 A/5 ív
Készült a Felsőoktatási Kutatóintézet sokszorosítójában

TARTALOM

A felsőfokú szakképzés helye a felsőoktatásban	5
Kikből lesznek az ifjúságsegítők? – A szakra járók	8
A kutatás módszere	10
A megkérdezettek néhány jellemzője	12
A hallgatók korábbi tanulmányai, nyelvtudás	14
Munkavégzés	19
Pályaválasztási motivációk	21
Családi háttér	27
Felsőfokú tanulmányok	38
Intézményi elégedettség	42
Tervek a jövőre	48
Szabadidő és életmód	52
Civil szervezetekkel való kapcsolat	56
Problémaérzékenység, az ifjúságsegítő munka feltételrendszere	59
A potenciális munkaadók – civil szervezetek – véleménye	65
Összegzés	69
Irodalom	72
Summary	73

A felsőfokú szakképzés helye a felsőoktatásban

A felsőfokú szakképzés viszonylag új képzési forma, az elsőéves hallgatók ezen a képzési szinten¹ az 1998/99-es tanévben kezdték meg tanulmányaikat. Akkor – még csak nappali tagozaton – összesen 819 fő részesült ilyen képzésben, 2005/2006-ra számuk 10,5 ezer főre nőtt. Bár az ilyen képzésben részt vevők létszáma dinamikusan nőtt az utóbbi években, a beiratkozott hallgatóknak még mindig mindössze 2,5%-a vesz részt ebben a képzési formában.²

A hallgatók száma képzési szintenként

	felsőfokú szakképzés	főiskolai szintű képzés	egyetemi szintű képzés	szakirányú továbbképzés	PhD/DLA	összesen	felsőfokú szakképzésben részt vevők aránya
1998/1999	819	104 231	154 084	15 999	4264	279 397	0,29%
1999/2000	2153	112 216	166 781	20 250	4302	305 702	0,70%
2000/2001	3464	181 527	113 513	22 033	6752	327 289	1,06%
2001/2002	4475	195 291	117 947	24 558	7030	349 301	1,28%
2002/2003	6128	216 581	124 606	26 815	7430	381 560	1,61%
2003/2004	7219	233 673	133 274	27 074	7835	409 075	1,76%
2004/2005	9122	240 297	138 169	25 991	7941	421 520	2,16%

Forrás: OM, Statisztikai Tájékoztató Felsőoktatás

A felsőfokú szakképzésben tanulók túlnyomó többsége nappali tagozaton tanul, mindössze egyötöd körüli a más tagozatok – ezen belül is első-sorban a levelező tagozat – aránya. Az ifjúságsegítő szak helyzete e tekintetben speciális, amennyiben – mint majd látni fogjuk – közöttük a felsőfokú szakképzésre általában jellemzőnél magasabb a levelező tagozatosok aránya.

¹ A képzés korábbi neve *akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés* (AIFSZ) volt.

² Forrás: www.om.hu/ – Statisztikai gyors tájékoztató a 2005/2006. tanév eleji adatgyűjtés előzetes adatairól

A felsőfokú szakképzésben részt vevő hallgatók száma tagozatonként

	összesen		nappali tagozat		esti tagozat		levelező tagozat	
1998/1999	819	100,0%	819	100,0%	0	0,0%	0	0,0%
1999/2000	2153	100,0%	1740	80,8%	0	0,0%	413	19,2%
2000/2001	3464	100,0%	2835	81,8%	31	0,9%	598	17,3%
2001/2002	4475	100,0%	3810	85,1%	25	0,6%	640	14,3%
2002/2003	6128	100,0%	5132	83,7%	0	0,0%	996	16,3%
2003/2004	7219	100,0%	5917	82,0%	0	0,0%	1302	18,0%
2004/2005	9122	100,0%	7452	81,7%	84	0,9%	1586	17,4%

Forrás: OM, Statisztikai Tájékoztató Felsőoktatás

A felsőfokú szakképzésben tanulók nem minden képzési területen képviseltetik magukat, de az arányok évről évre változnak, a belső megoszlás egyre kiegyenlítettebb. A szociális szférában az ifjúságsegítő képzésen kívül csupán egy másik szak szerepel még ezen a képzési szinten, a vizsgált szakhoz képest kisebb létszámmal. A szociális képzési területen belül a női hallgatók aránya csaknem háromnegyed, ami kimagasló érték: az egészségügyi és a jogi szakcsoport esetében találunk csupán ennél magasabb arányokat. Hozzá kell hogy tegyük, a szociális ellátás és az egészségügy területéhez tartozó szakok többségében is erőteljes női többlet figyelhető meg, ez tehát nem a felsőfokú szakképzésre jellemző specifikum.

**A felsőfokú szakképzésben részt vevők és az összes hallgató száma ISCED tanulmányi területek szerint a 2004/2005-ös tanévben
(szakok szerinti összesítés alapján)**

	felsőfokú szakképzés	nők száma	összes hallgató	összes női hallgató
tanárképzés és oktatástudomány	0	0	66 618	46 376
művészetek	86	41	5 607	3 213
humán tudományok	0	0	33 734	23 205
társadalomtudományok	0	0	33 685	21 249
újságírás és információkezelés	0	0	15 340	11 051
üzleti élet és irányítás	3718	2603	98 369	66 777
jog	295	231	18 874	11 186
élő természettudományok	0	0	2 429	1 600
fizika tudományok	0	0	3 662	1 393
matematika és statisztika	545	239	1 257	514
számítógép-tudomány	155	10	13 906	3 312
mérnöki tudományok	463	12	35 184	3 239
gyártás és feldolgozás	88	39	4 896	2 646
építészet és építéstudomány	0	0	10 462	3 734
mezőgazdaság	0	0	11 442	5 117
állategészségügy	0	0	918	659
egészségügy	353	340	18 469	13 439
szociális ellátás	373	274	12 614	10 429
személyi szolgáltatások	2778	1999	16 863	11 797
környezetvédelem	276	101	6596	3 451
védelmi szolgáltatások	0	0	7 927	2 946
összesen*	9130	5889	418 852	247 330

Forrás: OM, Statisztikai Tájékoztató Felsőoktatás

* többszakosok esetén az összesítés során mindkét szakot figyelembe vették, így a részvételek száma meghaladja a hallgatók számát

Kikből lesznek az ifjúságsegítők? – A szakra járók

Az ifjúságsegítő képzésben jelenleg³ részt vevő hallgatók létszámát meghatározni nem könnyű, mert bár hivatalos statisztikák léteznek, mind a minisztériumi adatbázisban, mind az intézményeknél, mind pedig a Mobilitás honlapján, azok nem minden esetben egyeznek, s sokszor eltérő bontásban állnak rendelkezésre. Hogy az OM hivatalos hallgatói létszámadatai nincsenek teljesen összhangban a Mobilitás Iroda felvettekre vonatkozó adataival, bizonyos fókig természetesen érthető, hiszen akadnak hallgatók, akiket felvettek, de az adott tanévben nem vagy nem abban az intézményben kezdték meg tanulmányaikat, s természetesen halasztások, fellebbezések, pótfelvételek is előfordulnak. Az már kevésbé érthető, hogy az egyes intézményekre vonatkozóan az intézményi statisztikák és az Oktatási Minisztérium adatai sem egyeznek teljes mértékben. Néhány olyan intézményben, ahol a kérdezés kapcsán konkrétan a szakfelelőssel is kapcsolatba kerültünk, kiderült, hogy a hallgatók létszáma összességében alacsonyabb, mint amit az októberi statisztikai adatszolgáltatás kapcsán megadtak, aminek természetesen szintén oka lehet az időközben bekövetkezett lemorzsolódás.

Mindezen nehézségek ellenére valószínűsíthető, hogy a tényleges hallgatói létszám nagyságrendileg 600 fő körüli, akiknek a felét, 314 főt sikerült elérnünk kérdőívünkkel.

³ A kutatás időpontja 2006. április–május, az itt közölt adatok az akkori időpontra vonatkoznak.

**Az ifjúságsegítő felsőfokú szakképzési szakra felvettek száma
intézményenként (2003–2005)**

város	régió	intézmény	2005		2004		2003	
			N	L	N	L	N	L
Sárospatak	É-M.	Miskolci Egyetem CTFK	13	19	0	0	0	0
Eger	É-M.	Eszterházy Károly Főiskola GTK	41	28	35	25	0	0
Nyíregyháza	É-A.	Nyíregyházi Főiskola BMFK	17	0	0	0	0	0
Baja	D-A.	Eötvös József Főiskola	22	26	0	0	0	0
Pécs	D-D.	Pécsi Tudományegyetem FEEK	48	73	42	49	31	75
Szekszárd	D-D.	Pécsi Tudományegyetem IFK	10	0	0	0	0	0
Kaposvár	D-D.	Kaposvári Egyetem CSPFK	30	20	9	9	0	0
Szombathely	Ny-D.	Berzsényi Dániel Főiskola BTK	9	0	0	0	0	0
Budapest	K-M.	ELTE TÖFK	48	0	44	0	0	0
összesen			238	166	130	83	31	75

Forrás: www.mobilitas.hu

Az Oktatási Minisztérium adatbázisában szereplő létszámadatok

intézmény	kar	tagozat	létszám
Berzsényi Dániel Főiskola	Bölcsészettudományi Főiskolai Kar	nappali	8
Eötvös József Főiskola	Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás	levelező	30
Eötvös József Főiskola	Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás	nappali	38
Eötvös Loránd Tudománye.	Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar	nappali	67
Eszterházy Károly Főiskola	Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kar	levelező	52
Eszterházy Károly Főiskola	Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kar	nappali	64
Kaposvári Egyetem	Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar	levelező	26
Kaposvári Egyetem	Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar	nappali	39
Miskolci Egyetem	Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar	levelező	20
Miskolci Egyetem	Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar	nappali	9
Nyíregyházi Főiskola	Bölcsészettudományi és Művészeti Főiskolai Kar	nappali	22
Pécsi Tudományegyetem	Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar	levelező	121
Pécsi Tudományegyetem	Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar	nappali	97
Pécsi Tudományegyetem	Illyés Gyula Főiskolai Kar	nappali	12
összesen			605
SZTE*	Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar	nappali	70

Forrás: OM, Statisztikai Főosztály összesítése

* nem szerepelt a 2005. októberi statisztikai adatgyűjtésben

Abban mindkét adatbázis megegyezik, hogy a nappali tagozatos képzésben részt vevők aránya 60% körüli. (Ha ehhez még hozzászámítjuk a Szegedi Tudományegyetemen keresztféléves képzésben részt vevők adatait, akkor 70% körüli a nappali tagozatos hallgatók aránya.) A tíz képző intézmény mindegyike oktat nappali tagozaton, öt pedig levelező tagozaton is. A képző intézmények regionálisan lefedik ugyan az ország egészét, a képző helyek földrajzi tagoltsága azonban nem egyenletes. Mind a Felsőoktatási Statisztikai Tájékoztató, mind pedig a Mobilitás honlapján fellelhető információk szerint a hallgatók bő egyharmada második évfolyamra jár.

A kutatás módszere

Kutatásunkban kérdőíves vizsgálatot végeztünk az ifjúságsegítő képzésben részt vevő hallgatók körében azért, hogy megtudjuk, kik és milyen célból választják ezt a képzési formát, hogy megismerjük a hallgatók pályaválasztással kapcsolatos elképzeléseit és a képzéssel kapcsolatos igényeit. A kutatás célja volt annak vizsgálata is, hogy a szakra felvettek milyen középiskolai háttérrel, milyen munkatapasztalattal, ifjúságsegítői múlttal vagy más, hasonló civil szervezeti háttérrel rendelkeznek.

Ismerve korábbi hallgatói kérdésezések tapasztalatait és a rendelkezésre álló idő szűkösségét, a kérdőívet úgy állítottuk össze, hogy mind kérdezőbiztos segítségével, mind pedig személyes lekérdezéssel lehetőség legyen a válaszadásra. A kérdések megválaszolásához részletes útmutatást adtunk, amely lehetővé tette a kérdések pontos értelmezését. Utólagos visszajelzések és a kérdezőbiztosok/szervezők beszámolóit szerint a kérdőívek nagy részét a hallgatók személyesen töltötték ki. A kérdésre a második félév végén került sor, ami abból a szempontból igen kedvező, hogy ekkorra már az elsőévesek is bővebb információval rendelkeztek a tanulmányaikkal kapcsolatban, a másodévesek pedig – közeledve tanulmányaik befejezéséhez – várhatóan még inkább tisztábban voltak a továbbtanulási/elhelyezkedési lehetőségekkel, jobban konkretizálódtak elképzeléseik. Kedvezőtlen volt az időpont ugyanakkor abból a szempontból, hogy a hallgatók egy része az év vége felé már nem járt be órákra, emiatt egy részük – többszöri megkeresésre is – elérhetetlen volt. Az összességében magas kérdezetti arány (minden második hallgató bevonásra került) jelzi az adatok nagyfokú megbízhatóságát.

Az általunk megkérdezett hallgatók 66%-a nappali és 34%-a levelező tagozatos, ami lényegében megfelel az adatbázisokban szereplő adatoknak, valamelyest felülreprezentáltak ugyanakkor a másodévesek (46,5%). Ez a kutatás szempontjából annyiban kedvező, hogy a másodévesek várhatóan konkrétabb elképzelésekkel rendelkeznek a munkavállalás kap-

csán, s további előnyt jelent, hogy a képzés egészére vonatkozóan is bővebb ismeretekkel, egyfajta utólagos rálátással rendelkeznek. Az első illetve a másodéves kérdezettek körében a nappali és levelező tagozatos hallgatók aránya nagyjából megegyező (65,3, ill. 66,9%).

Miután a megkérdezettek kilenc intézmény hallgatói közül kerültek ki, s egyes intézményekben a hallgatói létszám igen csekély, a továbbiakban az intézményenkénti elemzéstől eltekintünk, a válaszokban megbúvó eltéréseket leginkább az évfolyam és a képzési tagozat szerinti bontásban tartjuk érdemesnek a bemutatásra.

A kérdőívet kitöltők száma intézményenként

intézmény	kar	OM-létszám	%	kérdezettek száma	%
Berzsenyi Dániel Főiskola	Bölcsészettudományi Főiskolai Kar	8	1,2%	5	1,6%
Eötvös József Főiskola	Eötvös József Főiskola Pedagógiai Fakultás	68	10,1%	51	16,2%
Eötvös Loránd Tudományegyetem	Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar	67	9,9%	41	13,1%
Eszterházy Károly Főiskola	Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kar	116	17,2%	58	18,5%
Kaposvári Egyetem	Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar	65	9,6%	15	4,8%
Miskolci Egyetem	Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar	29	4,3%	-	-
Nyíregyházi Főiskola	Bölcsészettudományi és Művészeti Főiskolai Kar	22	3,3%	9	2,9%
Pécsi Tudományegyetem	Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar	218	32,3%	101	32,2%
Pécsi Tudományegyetem	Illyés Gyula Főiskolai Kar	12	1,8%	10	3,2%
Szegedi Tudományegyetem*	Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar	70	10,4%	24	7,6%
összesen		675	100,0	314	100,0

* keresztféléves képzés lévén nem szerepel az OM-adatbázisban

A kérdőív a hallgatók több személyes és családi adatára rákérdezett, ezen túlmenően pedig konkrétan az ifjúságsegítő szakkal kapcsolatos ismeretek, vélemények megismerése volt az elsődleges célunk. Az elemzés során a kérdőív fő témaköreire koncentrálnak mutatjuk be az adatokat, lehetőség szerint kitérve az esetleges évfolyamonkénti, tagozat szerinti eltérésekre, valamint a kérdezettek néhány személyes jellemzőjére.

A kérdőív fő témakörei:

- a hallgatók életútja (iskolai és munkahelyi)
- pályaválasztási motivációk
- a hallgatók társadalmi háttere, anyagi körülményei
- ifjúsági szervezetekkel, civil szervezetekkel kapcsolatos tapasztalat, tagság
- problémaérzékenység, jövőkép, ifjúsági és általános társadalmi-szociális problémák érzékelése
- intézményi elégedettség, tanulmányokkal kapcsolatos igények
- munkával, elhelyezkedéssel kapcsolatos elképzelések, jövőtervezés, karriertervek

A hallgatók háttéradatai közül a nemhez tartozást, az életkort, az eddigi legmagasabb iskolai végzettséget és a lakóhelytípust vizsgáljuk sztemderd módon. Az évfolyamot és a tagozatot is fontos differenciáló szempontként kezeljük. Esetenként más változók mentén is vizsgáljuk a lehetséges összefüggéseket, így például azt, hogy a hallgató dolgozik-e, milyen nyelvismerete van, van-e munkatapasztalata az ifjúságsegítés terén, van-e tapasztalata a civil szervezetekkel kapcsolatban stb.

A megkérdezettek néhány jellemzője

A kérdőívet kitöltők túlnyomó többsége nő (82,2%). Amint már jeleztük, a rendelkezésre álló OM-statisztikák is erőteljes női hallgatói többletet mutatnak az ifjúságsegítő szakon (a 2004/2005-ös tanévben 71%).

Nyilvánvalóan az intézmények regionális elhelyezkedésének is köszönhető, hogy a hallgatók között igen alacsony a fővárosiak aránya. Bár a mintánk az intézményekre nézve nem reprezentatív, a településtípusok szerinti megoszlást valószínűleg jól tükrözik az adatok. A fővárosi hallgatók túlnyomó többsége az ELTE-n tanul, a többi intézmény esetében azonban a településtípusokat tekintve vegyes a kép. Természetesen, ha az állandó lakóhely regionális elhelyezkedését is bevonjuk a vizsgálatba, akkor azt találjuk, hogy – bár intézményenként változó mértékben, de – igen magas azon hallgatók száma, akik az adott megyéből vagy annak közvetlen közeliéből, az adott régióból érkeztek. (Határon túli hallgatótól egy esetben kaptunk kitöltött kérdőívet.)

A hallgatók 42,6%-a szüleivel él együtt, 12,4% kollégiumban, 14,6% albérlésben, s – nyilvánvalóan a levelező tagozatos hallgatók magas aránya miatt – 22,6% saját lakásban lakik. Feltűnő a nappali és a levelező tagozatosok közötti különbség e téren. Korábbi vizsgálatok adataival összevetve

még a nappali tagozatos hallgatók is nagyobb arányban laknak szüleiknél, s kevesebben kollégiumban, ami azt valószínűsíti, hogy az intézményválasztásnál a lakóhelyhez való közelség is szempont lehetett.

A kérdezettek összetétele (százalékos arányok⁴, N=314)

nem	
férfi	17,5
nő	82,2
évfolyam	
1. évfolyam	52,9
2. évfolyam	46,8
tagozat	
nappali	66,2
levelező	33,8
állandó lakóhely	
Budapest	7,6
megyeszékhely	24,8
város	35,7
község	30,2
tanulmányai ideje alatt hol lakik	
szülőknél	42,6
kollégiumban	12,4
albérletben	14,6
rokon, barát, ismerős	1,9
saját lakás	22,6
egyéb	4,8
legmagasabb iskolai végzettség	
középiskolai érettségi	69,7
technikumi végzettség	7,6
felsőfokú szakképzésben szerzett oklevél	7,0
főiskola	9,9
egyetem	1,9
diplomára épülő szakirányú továbbképzés	1,3
egyéb	2,2

Jóllehet a hallgatók többségének eddigi legmagasabb iskolai végzettsége középiskolai érettségi vagy technikum, akadnak olyanok is, akik már meglévő – elsősorban főiskolai szintű – diplomájuk mellé szeretnének újabb végzettséget szerezni. Utóbbiak a nappali tagozatosok között is szép számmal megtalálhatók, még nagyobb arányban jellemző ez azonban a levelező tagozatosokra.

⁴ A válasziányok miatt az arányok összege nem minden esetben 100%.

A hallgatók korábbi tanulmányai, nyelvtudás

A megkérdezett hallgatók valamivel több mint fele gimnáziumban végzett (52,3%), magas volt a szakközépiskolai osztályban érettségizettek aránya (33,4%), míg a többiek között azok vannak nagyobb számban, akik ezt még technikummal is „megfejték” (5,1%). Mintánkban a nappali és a levelező tagozatos hallgatók iskolai előképzettség szerint alig különböznek. Összehasonlítva ezt azokkal az adatokkal, amelyek a 2005-ben nappali tagozaton főiskolai szintre felvettek középiskolai végzettségét mutatják⁵, minimális eltérést láthatunk, hiszen ott 58,4% volt a valamilyen gimnáziumban végzettek aránya.

Amennyiben ezeket az adatokat egy másik, a BSc-hallgatók körében végzett 2006-os intézeti kutatásunk eredményeivel összevetjük, azt látjuk, hogy – bár összességében alig tér el a két kérdezetti körben a gimnáziumban és a szakközépiskolában érettségizettek aránya – a gimnáziumban végzettek csoportján belül a BSc-képzésben jóval magasabb volt a „szerkezetváltó” gimnáziumokban (elsősorban a 6 osztályos gimnáziumokban) érettségizettek aránya, amelyek többnyire – persze nem kizárólag – „elit” középiskoláknak tekinthetők.

Az érettségit adó középiskola/középiskolai osztály típusa (százalékos arányok, N=314)

	összes megkérdezett	nappali tagozatosok	levelező tagozatosok
4 osztályos gimnázium	46,2	46,6	45,3
6 osztályos gimnázium	2,9	3,8	0,9
8 osztályos gimnázium	3,2	3,4	2,8
szakközépiskola (technikum is)	38,5	37,5	40,6
egyéb	5,1	4,8	5,7
válaszhiány	4,1	3,8	4,7

Nappali tagozatra felvettek megoszlása a középiskola típusa szerint (2005)

	összes felvett		főiskolai szintre felvett	
	N	%	N	%
gimnázium	30 834	60,6	12 383	54,5
szakközépiskola	16 016	31,5	8 644	38,1
külföldi középiskola	858	1,7	286	1,3
idegen nyelvű, két tannyelvű gimnázium	2 142	4,2	890	3,9
egyéb	1 051	2,0	506	2,2
összesen	50 901	100,0	22 709	100,0

Forrás: felvételi adatbázis (OFIK)

⁵ az Országos Felsőoktatási Információs Központ 2005-re vonatkozó adatbázisa alapján

Bár a hallgatók többsége nem tagozatos osztályba járt, 29,9% volt azoknak az aránya, akik valamilyen középiskolai tagozatot megjelöltek, 4,5% pedig azoké, akik két tannyelvű osztályba jártak. Természetesen mind a tagozatos, mind a két tannyelvű osztály gyakrabban jellemezte azokat, akik gimnáziumban érettségiztek, néhány esetben azonban az érettségit adó intézmény ilyenkor is szakközépiskola volt. Összességében az ifjúságsegítők 85,7%-a nappalin végezte középiskolai tanulmányait (a nappali tagozatra járók közt ez az arány 96,5%, míg levelező tagozaton a diákok egynegyede már a középiskolát is levelező vagy esti tagozaton fejezte be). A levelező tagozatosok ritkábban érkeztek tagozatos vagy két tannyelvű osztályból, s az is megfigyelhető, hogy az elsőévesek összességében valamivel kedvezőbb helyzetben vannak a középiskolai indulás szempontjából, mint a tanulmányaikat egy évvel korábban kezdett társaik.

Jóllehet a kérdezettek fele (54,5%) 2003-ban vagy azt követően érettségizett, igen sokan vannak, akik ezt megelőzően, még csak nem is az utóbbi 10 év valamelyikében szereztek maturátust. Ez nyilvánvalóan leginkább a levelező tagozatos hallgatók egyharmados arányának köszönhető, hiszen míg körükben 67,2% azoknak az aránya, akik 2000-ben vagy azt megelőzően szereztek érettségit, addig a nappali tagozaton tanulók esetében 13,9% az ilyen hallgatók aránya. Természetesen leginkább a nappali tagozatosok körében érdemes vizsgálni, hogy a felvettek között milyen arányban vannak a korábbi években érettségizettek, s ez azt mutatja, hogy mindkét évfolyam esetében nagyjából minden második hallgató került ki frissen az iskolapadból. (A levelező tagozatosok esetében jóval ritkábban fordult elő, hogy valaki az érettségi évében kezdte meg tanulmányait ezen a szakon.)

**A felvételi évében, illetve a korábban érettségizettek százalékos aránya
(nappali tagozat, N=208)**

	első évfolyam	második évfolyam
a felvételi évében érettségizett	47,7	51,0
a felvételi évet megelőző évben érettségizett	15,3	15,6
korábban érettségizett	37,0	31,3
válaszhiány	-	2,1

**A felvételi évében illetve korábban érettségizettek százalékos aránya
(levelező tagozat, N=106)**

	első évfolyam	második évfolyam
a felvételi évében érettségizett	9,1	25,5
a felvételi évet megelőző évben érettségizett	3,6	2,0
korábban érettségizett	85,5	72,5
válaszhiány	1,8	-

Érdemesnek tartottuk azt is megvizsgálni, hogy a hallgatók hány éves korukban szereztek érettségit, van-e lemaradásuk az „átlagostól” az érettségi évét tekintve. Úgy tűnik, hogy a hallgatók egy nem elhanyagolható része viszonylag későn érettségizett (10,8%-uk 22 évesen vagy annál is később). A „későn” érettségizők háromnegyede jelenleg is levelező tagozatra jár, ilyen hallgatók ugyanakkor egyaránt előfordulnak az első és a második évfolyamon, valamint a fiúk és a lányok között.

Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a hallgatók egy része egyidejűleg más szakon is jár főiskolára vagy egyetemre, szinte kivétel nélkül ugyanabba az intézménybe, ahol az ifjúságsegítő szakot is végzi. Különösen a Szegedi Tudományegyetemen figyelhető meg a más szakosok jelenléte, ahol – nyilvánvalóan a keresztfélévben induló nappali tagozatos képzés miatt – a hallgatók igen nagy része más szakon – jellemzően valamilyen főiskolai szakon – is tanulmányokat folytat, de a főiskolai szintű képzésben részt vevők aránya más intézményekben is magas, kétharmadnyi a valamely más szakra járók körében. A nappali tagozatra járók között valamivel gyakoribb a más szakon való részvétel, s ez még az SZTE hallgatóit leszámítva is így van.

Az ifjúságsegítő szakos hallgatók közel egyötöde jelezte, hogy járt már korábban (az ifjúságsegítő képzést megelőzően) is főiskolára, egyetemre, közülük azonban egyharmadnyian nem szereztek (még) végzettséget. Ez összhangban van azzal, hogy a hallgatók legmagasabb iskolai végzettsége viszonylag kis arányban főiskola vagy egyetem.

Az elvégzett (vagy megszakított) képzés – hasonlóan a jelenleg párhuzamosan végzethez – legtöbbször főiskolai szintű volt, s túlnyomó többségében nappali tagozaton és államilag finanszírozott formában történt.

**A korábban főiskolára, egyetemre járók megoszlása
(százalékos arányok, N=57)**

a képzés szintje	
egyetemi szint	17,5
főiskolai szint	72,0
felsőfokú szakképzés	8,8
válaszhiány	1,8
tagozat	
nappali	80,7
levelező	15,8
esti	-
távoktatás	1,8
válaszhiány	1,8
finanszírozás	
államilag finanszírozott	87,7
költségtérítéses	10,5
válaszhiány	1,8
szerzett-e végzettséget	
igen	61,4
nem	36,8
válaszhiány	1,8

Összességében tehát azt tapasztaljuk, hogy a hallgatók egynegyedének vagy a jelenben, vagy azt megelőzően vannak/voltak felsőoktatási tapasztalatai. Az arány valamivel alacsonyabb akkor, ha a keresztfélévben induló képzésben részt vevő SZTE-s hallgatók nélkül számítjuk, de még így is közel egyötödnyi (18,3%).

A hallgatók 82,8%-a tud valamilyen idegen nyelven, ugyanakkor a valamelyik nyelvből legalább középfokú vizsgával rendelkezők aránya alig egyötödnyi. Ez mindenképpen alacsony értéknek tekinthető, még akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy a nappali tagozatosok körében egy kicsit magasabb (22,1%). Csak összehasonlításképpen: 2005-ben a nappali tagozatos főiskolai szintű képzésre felvettek körében a hallgatók 46,7%-ának volt már a jelentkezéskor nyelvvizsgálója. Hasonló megállapításra juthatunk, ha saját kutatásunk eredményeit vesszük alapul: eszerint a 2005/2006-os tanévben nappali tagozatos BSc-képzésre felvettek közel 60%-ának volt legalább középszintű nyelvvizsgálója az első év végén (Gábor–Szemerszki–Tomasz 2006).

Az ifjúságsegítők közül a legtöbben vizsga nélkül beszélnek egy-egy nyelvet, még a legnépszerűbbnek mondható angol esetében is az figyelhető meg, hogy 42% volt azoknak az aránya, akik vizsga nélkül beszélnek, s 13,7% azoké, akik valamilyen – legalább alapfokú – nyelvvizsgát tettek már belőle. A német nyelv esetében is hasonlóak az arányok, a többi nyelvet viszont eleve eléggé kevesen ismerik a hallgatók közül. (Összességében a kérdezettek 5,7%-a nem válaszolt a nyelvtudását firtató kérdésünkre.)

**Mely nyelveken beszél és milyen szinten?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	nem beszéli, nem válaszolt	nyelvvizsga nélkül beszéli	alapfokú nyelvvizsgája van	középfokú nyelvvizsgája van	felsőfokú nyelvvizsgája van	anyanyelve/ anyanyelvi szinten beszéli
angol	44,3	42,0	4,5	8,3	1,0	-
német	50,9	38,5	2,2	7,3	1,3	-
francia	96,1	2,9	0,3	0,6	-	-
olasz	94,3	5,1	-	0,3	-	0,3
spanyol	97,8	2,2	-	-	-	-
orosz	95,1	4,1	-	0,3	0,3	-
egyéb	93,3	2,9	1,0	0,3	0,3	2,2

**Mely nyelveken beszél és milyen szinten?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314, ill. N=1111)**

	ifjúságsegítő szakosok			BSc-hallgatók		
	nem beszéli, nem válaszolt	nyelvvizsga nélkül beszéli	van valamilyen nyelvvizsgája	nem beszéli, nem válaszolt	nyelvvizsga nélkül beszéli	van valamilyen nyelvvizsgája
angol	44,3	42,0	13,7	14,7	37,1	48,2
német	50,9	38,5	10,6	37,9	34,1	28,0
francia	96,1	2,9	1,0	91,5	5,7	2,8
olasz	94,3	5,1	0,6	95,9	3,2	0,9
spanyol	97,8	2,2	-	97,2	2,3	0,6
orosz	95,1	4,1	0,6	98,3	1,4	0,3
egyéb	93,3	2,9	3,8	96,1	1,6	2,3

**A hallgató beszél-e idegen nyelven
(százalékos arányok, N=314)**

	semmilyen nyelvet nem jelölt meg	legalább egy nyelvet megjelölt	nincs középfokú nyelvvizsgája sem	legalább középfokú nyelvvizsgája van
nappali tagozatosok	9,6	90,4	77,9	22,1
levelező tagozatosok	32,1	67,9	86,8	13,2
férfiak	12,7	87,3	69,1	30,9
nők	18,2	81,8	83,3	16,7
max. 22 éves	7,7	92,3	78,2	21,8
23–29 éves	11,8	88,2	78,8	21,2
30 éves és fölött	43,8	56,2	89,0	11,0
összes hallgató	17,2	82,8	80,9	19,1

A hallgatók társadalmi származásának egyenlőtlenségére utal, hogy a községekben állandó lakóhellyel rendelkezők 89,5%-ának nincs közép- vagy felsőfokú nyelvvizsgálója, míg a nagyobb városokban az arány háromnegyed körüli. A nyelvismeretet általában tekintve már nincs ilyen éles különbség a településtípusok között, a fővárosiak körében azonban kedvezőbb értékek mutathatók ki, mint a többi településen. A nyelvtudást tekintve az átlagosnál kedvezőbb helyzetben vannak a gimnáziumban, különösen a 6 és a 8 osztályos gimnáziumban végzettek, közülük mindenki jelzett valamilyen nyelvtudást, sőt nyelvvizsgát is az átlagosnál gyakrabban.

Munkavégzés

A hallgatók 53,5%-a dolgozik jelenleg (főállásban, részmunkaidőben, vállalkozásban, alkalmi munkásként), közülük mintegy tizednyien többféle munkaviszonyt/vállalkozást is jeleztek. (A munkát végzők aránya ennél még valamivel magasabb is lehet, hiszen a hallgatók közül néhányan – 6,1% – nem válaszoltak a kérdésre.) Természetesen az összes dolgozóként megjelöltnél jóval alacsonyabb azoknak az aránya, akik fő- vagy mellékállásban dolgoznak (31,8%), értelemszerűen elsősorban a levelező tagozatosok között találunk ilyen hallgatókat. A levelező tagozatra járók 63,2%-a jelezte, hogy fő- vagy mellékállásban dolgozik, míg a nappali tagozatosok 15,9%-a, s közülük is a többség mellékállást jelölt meg.

A munkavégzéssel kapcsolatos adatok nem különböznek lényegesen korábbi felmérések adataitól, így például a 2001/2002-es tanévben az akkori elsőéves hallgatókat reprezentáló vizsgálat eredményeitől. Akkor a kutatók azt találták, hogy a levelező tagozatos hallgatók 51,1%-a dolgozott teljes munkaidőben, s 8,9%-uk részmunkaidőben, míg a nappali tagozatosok körében 1,0 és 5,3% voltak a megfelelő arányok. A mi vizsgálatunkban megfigyelt kissé magasabb arányok annak is betudhatóak, hogy esetünkben a kérdezettek egy jelentős része már másodéves, s egyben végzős hallgató is.

Végez-e jelenleg kereső tevékenységet, dolgozik-e...? (az „igen” válaszok százalékos aránya, N=314)

	összes kérdezett	nappali tagozatosok	levelező tagozatosok
teljes munkaidőben	22,3	5,3	55,7
részmunkaidőben	9,9	10,6	8,5
saját vállalkozásban	1,6	1,9	0,9
családi vállalkozásban	2,2	2,9	0,9
alkalmi munkavállalással	17,5	22,1	8,5
egyéb formában	9,9	10,6	8,5
bármelyiket említette	53,5	42,8	74,5

Az évfolyamok szerinti megoszlás nem jelentős, viszont a két nem között szignifikáns eltérést találtunk, amennyiben a férfiak 43,6%-a, a nők 29,1%-a dolgozik munkaviszonyszerűen, s általában a bármilyen munkavégzés is jobban jellemzi a férfiakat (60,0%), szemben a nők 51,9%-os értékével. Igazán éles eltérés jellemzi az ifjúságsegítő szakosokat életkoruk szerint, hiszen a legfeljebb 22 évesek 39,7%-a jelölt meg valamilyen munkavégzést, a náluk idősebbek mintegy kétharmada, s míg munkaviszonyszerű foglalkoztatást a legfiatalabbak egytizede jelzett, addig a 30 évesek vagy a felettiek 60,3%-a.

A munkavégzésről beszámoló diákok 59,5%-a jelezte, hogy jelenlegi munkája egyáltalán nem kapcsolódik az ifjúságsegítéshez, 11,9%-uk esetében szorosan kapcsolódik hozzá, míg 19,6%-uk szerint csak részben. A kérdezettek egy része több területen is dolgozik, s ezek között akad olyan, amelyik kapcsolódik, s akad olyan, amelyik nem.

Ön jelenleg olyan munkakörben dolgozik, amelyik kapcsolatban van az Ön által végzett szakkal, az ifjúságsegítő szakterülettel, vagy más területen dolgozik? (a válaszok százalékos megoszlása azok körében, akik jelölték munkavégzést, N=168)

olyan területen, ami szorosan kapcsolódik az ifjúságsegítő szakmához	11,9
olyan területen, ami részben kapcsolódik az ifjúságsegítő szakmához	19,6
teljesen más területen dolgozom	59,5
is-is, több területen is dolgozom, s van, ami kapcsolódik hozzá, van, ami nem	7,7
válaszhiány	1,2

A korábbi munkatapasztalatokat tekintve ugyancsak kevesen vannak, akik arról számoltak be, hogy van tapasztalatuk az ifjúságsegítés területén. Közöttük akadnak, akik alkalmazottként vettek részt ilyen munkában, de a legtöbben az önkéntes segítői munkát említették.

Jelenlegi munkáján kívül, vagy azt megelőzően szerzett-e Ön valamilyen (más) munkatapasztalatot az ifjúságsegítés terén? (a válaszok százalékos megoszlása, N=314)

	összesen	nappali	levelező
igen, munkaviszonyszerűen dolgoztam ilyen területen	6,7	1,4	17,0
igen, alkalmi munkavállalással dolgoztam ilyen területen	2,9	3,4	1,9
igen, önkéntes segítőként dolgoztam ezen a területen	17,2	17,3	17,0
még nem dolgoztam ezen a területen	68,2	71,2	62,3
válaszhiány	5,1	6,7	1,9

A korábbi évek tapasztalatát tekintve természetesen a 30 év feletti hallgatók jóval gyakrabban számoltak be ifjúságsegítéssel kapcsolatos tapasztalatokról, s ugyanígy a levelező tagozatos hallgatók is, ugyanakkor ezek az eltérések sokkal inkább jellemzőek a munkaviszonyszerű munkára, az

önkéntes segítőként való tevékenység tekintetében nincsenek különbségek tagozat és életkor szerint.

Amennyiben a jelenlegi és a közelmúltban folytatott munkavégzését együttesen vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a diákok 38,3%-ának kapcsolódik a munkája valamilyen módon az ifjúságsegítéshez, vagy szerzett a múltban tapasztalatot ezen a területen. Mindez azt jelzi, hogy a hallgatók bő egyharmada számára maga a tanult szakma nem teljesen ismeretlen, még ha szoros munkakapcsolatba kevesen is kerültek vele. Természetesen az összevont kérdések alapján is az rajzolódik ki, hogy az idősebb hallgatók, a levelező tagozaton tanulók nagyobb eséllyel szereztek már tapasztalatot ezen a téren, ugyanakkor sem a kérdezett neme, sem pedig az évfolyam nem befolyásolta a válaszokat.

**Jelenlegi munkájában vagy azt megelőzően szerzett-e bármilyen munkatapasztalatot az ifjúságsegítés terén
(a kérdezettek aránya, N=314)**

	összesen	nappali	levelező
van valamilyen tapasztalata	38,2	29,3	55,7
nincs semmilyen jelenlegi, múltbéli tapasztalata, vagy nem válaszolt	61,8	70,7	44,3

Pályaválasztási motivációk

A hallgatók egynegyede már a jelentkezési határidőnél jóval korábban felfigyelt erre a képzési lehetőségre, a legtöbben azonban a jelentkezést megelőző 1-2 hónapban vagy közvetlenül a felvételi jelentkezés beadása előtt döntöttek el, hogy erre a szakra, vagy erre a szakra is beadják a jelentkezési lapjukat. Különösen a most másodévesekre volt ez jellemző, akik – miután a legtöbb intézményben akkor még újonnan indult a szak – valószínűleg sokkal korábban nem is értesülhettek erről a képzési lehetőségről. A tagozatok szerinti eltérés arra utal, hogy a levelező tagozatosok – akiknek egy része a szakmához kapcsolódó munka mellett végzi tanulmányait – tudatosabban készültek erre a pályára.

A jelenlegi szakra való jelentkezését megelőzően mikor döntötte el, hogy az ifjúságsegítő szakra adja be a jelentkezését, vagy arra is beadja a jelentkezését? (a válaszok százalékos megoszlása, N=314)

	összesen	nappali tagozat	levelező tagozat	elsőéves	másodéves
közvetlenül a jelentkezés előtt	38,5	45,7	24,5	28,9	49,7
a jelentkezést megelőző 1-2 hónapban	36,9	35,1	40,6	39,8	34,0
korábban	23,9	18,3	34,9	30,1	16,3
válaszhiány	0,6	1,0	-	1,2	-

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a hallgatók miért választották a pályát. Az ezzel kapcsolatos kérdésre először saját szavaikkal válaszolhattak, majd egy 14 válaszelemből álló állítássort kellett értékelniük az alapján, hogy azok mennyire játszottak szerepet döntésükben.

A hallgatók 8,0% nem válaszolt saját szavaival a kérdésre, a többiek válaszai azonban alapvetően három nagy csoportba rendezhetők. Egyrészt az érdeklődés meglétét jelzik, másrészt a jelenlegi munkához vagy az áhított munkához való kapcsolódást emelik ki, harmadrészt azt is tükrözik, hogy a „választást” néhány esetben igazából a kényszer szülte.

A spontán válaszok alapján a legtöbben azt emelték ki, hogy „tetszett a szak”, „érdekel a szakterület” (21,7%). Ennél konkrétabban jelezték érdeklődésüket azok, akik arról számoltak be, hogy őket kifejezetten a fiatalok érdeklik, mindig is fiatalokkal/gyermekkel kívántak foglalkozni (16,2%). A másokon való segítség vágya, a szociális érzékenység, „ez a nekem való szakterület” 5,1% válaszában jelent meg. A kérdezettek 6,4%-a nem említett ugyan semmilyen személyes motivációt, de a szakkal kapcsolatos pozitív attitűdjét hangsúlyozta, azt, hogy ez a terület nagyon hasznos, a fiatalok problémáinak megismerése nagyon fontos, „segíteni kell a fiatalokat”.

A szakra járó fiatalok egy jelentős része egyfajta parkolópályának tekinti a képzést: vagy kifejezetten azt hangsúlyozták, hogy „máshová nem vették fel” őket (13,4%), vagy pedig olyan válaszokat adtak, mint: „ingyenes képzést ad”, „lehetőség van a továbblépésre”, „ez hasonlított legjobban ahhoz, amire jelentkeztem”, „pótfelvételin jelentkeztem” (5,1%).

A fiatalok 9,2%-a kifejezetten azzal a céllal érkezett, hogy mostani (akár alkalmazotti, akár önkéntesi) munkájában is hasznosítani tudja majd az itt tanultakat, s ehhez kapcsolódóan vannak, akik inkább még csak a jövőre nézve látnak perspektívát e téren, vagy éppenséggel új szakterületet keresnek a maguk számára (7,7%). A hallgatók 4,1%-a jelezte, hogy az itt megszerzendő végzettség a már meglévő végzettségéhez vagy folyamatban lévő tanulmányaihoz kapcsolódik, 3,2% pedig személyes okokkal (pl. saját múlt, saját gyerekekkel kapcsolatos problémák) is indokolta szakválasztását.

A hallgatók kis része jelezte, hogy a szakot mások ajánlására vette fel (1,6%), míg néhányan egyéb választ adtak. (Bár csak néhányan voltak, de

akadtak, akik több válaszelemet is felsoroltak, ezért a százalékok összege nem 100.)

Lényegében hasonló válaszokat kaptunk akkor, amikor egy előre összeállított kérdéssor segítségével kívántuk feltérképezni a pályaválasztási motivációkat. A leggyakrabban előforduló indoklás, amely a 4-fokú skálán a legmagasabb értéket is kapta (2,99) az volt, hogy „ez a szakma érdekel leginkább, tetszik ez a szakma”. Mindössze a hallgatók egytizede számára nem játszott ez szerepet a döntésben – bármilyen kicsi is ez az arány, mindenképpen elgondolkodtató. Ugyancsak fontos szerepük volt az intézményeknek abban, hogy erre a szakra jelentkeztek a hallgatók: az intézmény presztízse, jó hírneve mindössze 27,1% számára nem volt egyáltalán fontos, 22,9%-uk számára viszont jelentős mértékben szerepet játszott a választásban. Ennek többféle oka is lehet, kezdve a legegyszerűbbtől, hogy az intézmény magasabb presztízse alapján a fiatalok valóban azt valószínűsítik (esetleg már meglévő tapasztalataik alapján tudják), hogy ez a szak is színvonalas lesz, azon át, hogy a hallgatók egy része „ugródeszkának” tekinti a szakot, s ezáltal a későbbi tanulmányokra, a megszerzett kreditek beszámíthatóságára is gondolva választja az intézményt, vagy éppenséggel azért fontos számára az intézmény hírneve, mert más itteni szakokon is kíván (majd) tanulni.

Az állítássor harmadik leggyakrabban elfogadott eleme (2,26-os átlagérték) szintén azt tükrözi, hogy a hallgatók számára a döntés során az adott szakma iránti elkötelezettség alapvető, hiszen 22,3%-uk maximálisan igazat adott annak az állításnak, hogy „csak ebben a képzési formában oktatták azt a szakmát, amit tanulni kívántam”. Bár sokak számára a „korszerű képzési forma” is motiváló volt, igazán erőteljesen keveseket befolyásolt. Sokkal több hallgatóra volt jellemző ugyanakkor az, hogy amiatt választotta ezt a szakot, mert más szakra nem vették fel: 25,5% számára ez nagyon fontos szempont volt a szak mellett való döntésben, s bár a hallgatók fele egyáltalán nem jelölte meg ezt a szempontot, a többiek valamilyen mértékben szerepeltették válaszukban. Az is gyakori, hogy a hallgatók BSc-képzésben kívánják majd kamatoztatni itt megszerzett tudásukat és kreditpontjaikat, 15,9%-uk számára ez eleve nagymértékben befolyásoló szempont volt, igaz, 44,6%-uk számára egyáltalán nem bírt jelentőséggel. A hallgatók ennél kisebb csoportját motiválta a jelenlegi munkája, az ismerősök, barátok, tanárok javaslata, illetve az anyagi szempontok; az iskola mihamarabbi befejezése is csak kevesek számára volt meghatározó.

Az alábbiakban néhány állítást sorolunk fel, amelyek befolyásolhatták Önt abban, hogy felsőfokú szakképzésre, illetve ezen belül ifjúságsegítő képzésre jelentkezzen. (százalékos arányok és átlagértékek, N=314)

	egyáltalán nem		nagy- mértékben		válasz- hiány	átlag- érték*
a felsőfokú szakképzés rövidebb idő alatt elvégezhető, mint a főiskolai, hamarabb munkába állhatok	50,0	18,2	14,6	12,7	4,5	1,90
a felsőfokú szakképzés egy korszerű képzési forma, amellyel könnyebb lesz elhelyezkedni	33,1	23,2	24,8	14,3	4,5	2,21
csak ebben a képzési formában ok- tatták azt a szakmát, amit tanulni kivántam	39,2	14,0	19,7	22,3	4,8	2,26
más szakra nem vettek fel, vagy csak költségtérítéses képzésre vettek vol- na fel	53,8	6,4	10,2	25,5	4,1	2,08
barátaim, ismerőseim is ide jelent- keztek	73,2	8,6	5,7	7,0	5,4	1,43
ez a szakképzés szükséges a jelen- legi munkámhoz	70,4	11,1	5,1	9,2	4,1	1,51
ez a szakképzés szükséges a mun- kahelyi előmenetelemhez	62,7	7,3	12,4	11,8	5,7	1,72
ez a szakma érdekel leginkább, tet- szik ez a szakma	9,9	20,4	26,1	38,9	4,8	2,99
a szakképzés után BSc-képzésben szeretnék továbbtanulni	44,6	15,6	15,3	15,9	8,6	2,03
a szüleim, tanárain tanácsolták	64,6	15,9	10,2	3,8	5,4	1,50
a felsőfokú szakképzés a rövidebb tanulmányi idő miatt anyagilag ke- vésbé megterhelő	50,0	17,8	15,3	10,5	6,4	1,85
ezt a szakot könnyen el lehet végezni az egyetemnek, főiskolának jó híre van	50,0	22,3	16,6	6,1	5,1	1,78
	27,1	19,4	25,5	22,9	5,1	2,47
ide volt a legkönnyebb bekerülni	51,0	17,2	13,1	12,1	6,7	1,85
egyéb	4,8	1,3	1,0	3,8	89,2	2,35

* ahol 1=egyáltalán nem befolyásolta, 4=nagymértékben befolyásolta

Az egyes hallgatói csoportok válaszában fellelhető némi különbség: leggyakrabban a nappali és a levelező tagozatosok motivációi és – részben ezzel összefüggésben – az egyes eltérő életkori csoportok motivációi térnek el egymástól. Egyes szempontok esetében az is befolyásolja a választást, hogy a hallgatónak van-e bármilyen ifjúságsegítő tapasztalata, részt vesz/vett-e ilyen munkában. Az eltérések leginkább a jelenlegi munkahely motiváló szerepével kapcsolatban figyelhetők meg, ugyanakkor a szakma iránti érdeklődés mértéke is erőteljesebb a már e területen tapasztalatot szerettek, az idősebbek között. A felvételi kudarcok szerepe inkább a fiatalok és a nappali tagozatosok körében meghatározó. Utóbbiak közül

minden harmadik nagyon fontos szempontként jelölte meg ezt, míg a legfeljebb 22 évesek 40,9%-a.

Az alábbiakban néhány állítást sorolunk fel, amelyek befolyásolhatták Önt abban, hogy felsőfokú szakképzésre, illetve ezen belül ifjúságsegítő képzésre jelentkezzen. (átlagértékek a különböző hallgatói csoportokban, N=314)

	átlag- érték*	tagozat		életkor			van-e ifjúság- segítő tapasztalata?	
		nappali	levelező	22 éves	23-29 éves	>30 év	nincs	van
a felsőfokú szakképzés rövidebb idő alatt elvégezhető, mint a főiskolai, hamarabb munkába állhatok	1,90	1,77	2,15	1,82	1,99	1,94	1,90	1,89
a felsőfokú szakképzés egy korszerű képzési forma, amellyel könnyebb lesz elhelyezkedni	2,21	2,05	2,55	2,09	2,13	2,61	2,19	2,24
csak ebben a képzési formában oktatták azt a szakmát, amit tanulni kívántam	2,26	2,20	2,41	2,20	2,26	2,44	2,12	2,50
más szakra nem vettek fel, vagy csak költségtérítéses képzésre vettek volna fel	2,08	2,32	1,58	2,50	1,74	1,49	2,24	1,82
barátaim, ismerőseim is ide jelentkeztek	1,43	1,43	1,44	1,31	1,54	1,59	1,39	1,51
ez a szakképzés szükséges a jelenlegi munkámhoz	1,51	1,39	1,76	1,34	1,57	1,83	1,23	1,97
ez a szakképzés szükséges a munkahelyi előmenetelemhez	1,72	1,61	1,95	1,58	1,82	1,92	1,40	2,23
ez a szakma érdekel leginkább, tetszik ez a szakma	2,99	2,87	3,22	2,86	2,98	3,30	2,81	3,27
a szakképzés után BSc-képzésben szeretnék továbbtanulni	2,03	1,95	2,19	2,04	1,91	2,16	1,98	2,10
a szüleim, tanárainak tanácsolták	1,50	1,55	1,41	1,58	1,58	1,21	1,51	1,49
a felsőfokú szakképzés a rövidebb tanulmányi idő miatt anyagilag kevésbé megterhelő	1,85	1,73	2,12	1,62	2,02	2,20	1,86	1,85
ezt a szakot könnyen el lehet végezni	1,78	1,74	1,85	1,76	1,94	1,60	1,77	1,79
az egyetemnek, főiskolának jó híre van	2,47	2,26	2,89	2,21	2,59	2,91	2,34	2,67
ide volt a legkönnyebb bekegyesülni	1,85	1,85	1,86	1,86	1,95	1,71	1,94	1,71
egyéb	2,35	1,83	3,60	2,08	2,08	3,11	1,94	2,77

* ahol 1=egyáltalán nem befolyásolta, 4=nagymértékben befolyásolta

A szakot végzők kisebb része tudta pontosan annak idején, hogy mire jelentkezett, többségüknek csak elképzelései voltak erről. Különösen igaz ez a második évfolyamon tanulókra, akiknek mindössze 8,2%-a válaszolt úgy, hogy teljes mértékben tisztában volt a képzés, a szak jellegével, azzal, hogy mit fog majd ott tanulni. Ez nyilvánvalóan annak köszönhető, hogy a legtöbb intézményben a mostani másodévesek voltak a „próbaalanyok”, az elsőként indított évfolyam tagjai. A nappali és a levelező tagozatosok eltérő motivációit az is jelzi, hogy a levelező tagozatosok sokkal nagyobb arányban érzik úgy, hogy tisztában voltak a szakkal kapcsolatos alapvető információkkal, ami nyilvánvalóan összefüggésben van azzal is, hogy közöttük többen vannak azok, akik jelenleg is e területen dolgoznak. Alighanem tehát e helyütt nem csupán a szakkal konkrétan összefüggő információik meglétét értékelték a kérdezettek, hanem az ifjúságsegítéssel kapcsolatos általános ismereteiket is, hiszen azok között, akiknek van tapasztalatuk az ifjúságsegítés terén, 71% érezte magát inkább tájékozottnak, míg az e téren tapasztalattal nem rendelkezők körében 52% volt ez az arány.

**Amikor erre a képzésre jelentkezett, mennyire volt Ön tisztában azzal, hogy milyen képzést választ, mit fog majd itt tanulni?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	első évfolyam	második évfolyam	nappali tagozat	levelező tagozat
teljes mértékben tájékozott volt	13,7	18,7	8,2	12,5	16,0
inkább tájékozott volt	45,7	50,0	40,8	40,9	54,7
inkább nem volt tájékozott	26,5	24,1	29,3	28,4	23,6
egyáltalán nem volt tájékozott	12,8	6,0	20,0	17,8	2,8
válaszhiány	1,3	1,2	1,4	0,5	2,8

Erre utal az is, hogy nincs szignifikáns kapcsolat a kérdezettek előbb említett csoportjai között abból a szempontból, hogy hány forrásból tájékozódtak, honnan volt információjuk erről a képzési lehetőségről: szinte valamennyi csoportban megfigyelhető, hogy átlagosan 1,5 lehetőséget jelöltek meg az általunk felkínált 10 közül. Ez egyáltalán nem tűnik magas értéknek, különösen figyelembe véve, hogy a hallgatók 62,4%-a csupán egyetlen információforrást jelölt meg, 26,4%-uk kettőt, míg egytizedük ennél többet, de senki sem jelölt meg 5-nél többet.

Az adatokat részleteiben vizsgálva azt találjuk, hogy a felvételi tájékoztató az a kiadvány, amelyik a legtöbb hallgató kezébe eljutott (61,5%). Az ismerősök, barátok információi a hallgatók egynegyedénél játszottak szerepet. Az internetes portálok kevésbé voltak figyelemfelkeltőek, hozzá kell azonban tennünk, hogy az elsőévesek nagyobb arányban számoltak be erről, mint a másodévesek, amiből arra következtethetünk, hogy a honlapok információterjesztésben játszott szerepe a jövőben valószínűleg növekedni fog. A média szerepe viszont inkább a mostani másodéveseknél volt jelentős: 19,7%-uk említette meg, szemben az elsőévesek 8,4%-os ará-

nyával. A sokrétű információhoz jutás a szakkal kapcsolatban azért is fontos lehet, mert az adatok azt mutatják, hogy azok, akik több forrásból is tájékozódtak, nagyobb arányban döntöttek már a jelentkezést jóval megelőzően arról, hogy ide (is) beadják jelentkezési lapjukat.

**Ön honnan tudott erről a képzési lehetőségről?
(az említések százalékos aránya, N=314)***

felvételi tájékoztató	61,5
ismerősök, barátok	25,2
az Országos Felsőoktatási Információs Központ honlapja	15,9
rádió, TV, sajtó	14,0
az egyes felsőoktatási intézmények internetes portáljai	9,6
intézményi nyílt napok	7,6
középiskolai tanárok	4,5
más internetes oldalak	2,2
felvételi előkészítő	0,3
egyéb	8,9

* a százalékok összege nem 100, mert több választ is elfogadtunk

**A kérdezettek információi a szakról
(az egyes csoportokba tartozók százalékos aránya)**

	összesen	nappali	levelező	első évfolyam	második évfolyam
egy információforrást jelölt meg	62,4	59,6	67,9	58,4	67,3
két információforrást jelölt meg	26,4	28,4	22,6	30,1	22,4
három vagy több információforrást jelölt meg	10,5	11,1	9,4	10,2	10,2
nem jelölt meg semmit	0,6	1,0	-	1,2	-

Családi háttér

Az ifjúságsegítő képzésben részt vevő hallgatók 12,1%-a számolt be arról, hogy édesapja/nevelőapja felsőfokú végzettséggel rendelkezik, míg 17,5%-uknak az édesanyja/nevelőanyja diplomás. Ezek az adatok arányaikban jelentősen eltérnek a többi, korábban lefolytatott kutatások adataitól, az állami felsőoktatási szférában talált adatoktól, s az Ifjúság 2000 és Ifjúság 2004 kutatások felsőfokú tanintézményekbe járó fiataljainak társadalmi háttérét bemutató adatoktól⁶. Így egy 1998-ban elsőéves és végzős hallgatók körében végzett felmérés az apák körében 47%-os, illetve 48%-os dip-

⁶ A kutatást a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet koordinálta, az adatok a gyorsjelentésből származnak.

lomás arányt mutatott ki, míg az anyák körében 44, illetve 39% voltak a megfelelő arányok (ld. Székelyi 1997). A 2001/2002-ben az Oktatókutató Intézetben elsőéves nappali tagozatos hallgatók körében végzett vizsgálat adatai is hasonlóan magas, 34%-os arányt mutatnak az apák körében.⁷

Ugyanezt tapasztaljuk a BSc-képzésben részt vevő hallgatók körében 2006-ban végzett felmérésünk adatai alapján is (Gábor–Szemerszki–Tomasz 2006). Végezetül az Ifjúság 2004 adatai is azt mutatják, hogy a főiskolára járó hallgatók 24%-ának felsőfokú végzettségű az apja, 38%-ának középfokú végzettségű, 33%-é szakmunkásképzőt végzett, míg 5%-é ennél alacsonyabb végzettségű.

A jelen felmérésben szereplő értékek a diplomás szülők arányát tekintve tehát jóval alacsonyabbak az előzőeknél, s az is megfigyelhető, hogy az érettségivel rendelkező szülők aránya is alacsonyabb a korábban idézett vizsgálatok során megfigyelt értékeknél. Míg a többi felmérés adatai szerint – még a közel 10 évvel ezelőtti végzettségekben is – mindössze 2–4% volt az alapfokú végzettségű szülők aránya, addig a jelen vizsgálat még a nappali tagozatos hallgatók körében is 5–10%-os értéket mutat. Mindazonáltal összességében megfigyelhető, hogy az ifjúságsegítő szakosok csoportján belül a nappali tagozatos hallgatók valamivel kedvezőbb családi háttérrel rendelkeznek, mint levelező tagozatos társaik.

A hallgatók szüleinek legmagasabb iskola végzettsége (a válaszok százalékos megoszlása, N=314)

	édesapja/nevelőapja	édesanyja/nevelőanyja
általános iskola	9,2	17,8
szakmunkásképző, szakiskola	37,3	23,9
szakközépiskola	10,5	12,7
gimnázium	10,5	13,1
technikum	15,0	10,8
főiskola	6,1	12,7
egyetem	5,4	4,5
tudományos fokozat	0,6	0,3
nem tudja, válaszhiány	5,4	4,2

⁷ A kutatás az Oktatókutató Intézetben készült az elsőéves nappali és levelező tagozatos hallgatók körében. Az adatok a kutatási zárójelentésből származnak.

**Az ifjúságsegítő szakos hallgatók szüleinek legmagasabb iskola végzettsége
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	édesapa/nevelőapa		édesanya/nevelőanya	
	nappali	levelező	nappali	levelező
általános iskola	5,3	17,0	10,6	32,1
szakmunkásképző, szakiskola	37,5	36,8	24,5	22,6
szakközépiskola	12,0	7,5	13,0	12,3
gimnázium	10,6	10,4	15,4	8,5
technikum	16,8	11,3	12,0	8,5
főiskola	5,3	7,5	14,9	8,5
egyetem	6,3	3,8	5,8	1,9
tudományos fokozat	0,5	0,9	-	0,9
nem tudja, válaszhány	5,8	4,7	3,8	4,7

**A hallgatók szüleinek legmagasabb iskola végzettsége
(2001/2002-es vizsgálat, nappali=2873 fő, levelező=1226 fő)**

	édesapa/nevelőapa		édesanya/nevelőanya	
	nappali	levelező	nappali	levelező
általános iskola	2,6	6,4	3,9	10,2
szakmunkásképző, szakiskola	20,0	23,6	10,1	14,6
szakközépiskola	9,7	8,2	14,7	14,8
gimnázium	6,1	7,7	15,3	17,6
technikum	11,5	12,8	6,0	6,0
főiskola	14,5	11,5	21,8	13,1
egyetem	19,2	11,9	12,9	6,8
nem tudja, válaszhány	16,6	18,0	15,2	17,0

**A hallgatók szüleinek legmagasabb iskola végzettsége
(nappali tagozatos BSc-képzésben részt vevők, 2005/06-os tanév, N=1111)**

	édesapa/nevelőapa	édesanya/nevelőanya
általános iskola	2,0	3,0
szakmunkásképző, szakiskola	20,2	10,6
szakközépiskola	13,9	16,1
gimnázium	7,3	17,9
technikum	14,2	8,4
főiskola	15,6	24,8
egyetem	19,6	14,6
tudományos fokozat	2,2	0,5
nem tudja, válaszhány	5,1	4,1

Összességében – az anyák és apák iskolázottságát együttesen vizsgálva – azt találjuk, hogy a hallgatók 24,5%-ának legalább az egyik szülője diplomás, ezen belül minden ötödik hallgatónak mindkettő (ez az összes

megkérdezett 5,1%-át teszi ki). A nappali tagozatosok körében valamivel magasabb (26,9%) ez az arány, mint a levelező tagozaton tanulóknál (19,8%). Bár a mintánk intézményi szintű elemzésre nem alkalmas, annyi elmondható, hogy az egyes intézmények hallgatói igen heterogének ebből a szempontból, leginkább az egyetemi karokon figyelhető meg az, hogy a szülők között nagyobb arányban vannak diplomások.

Amennyiben azt is figyelembe vesszük, hogy a kérdezettnek van-e olyan nagyszülője, aki felsőfokú végzettséggel rendelkezik, még árnyaltabban vizsgálható a hallgatók társadalmi háttere. A kérdésre a hallgatók 18,8%-a válaszolt igenlően, a nappali tagozatosok és a levelező tagozatosok értékei ezúttal lényegében azonosak (19,7%, ill. 17,0%). A szülői és nagyszülői iskolázottságot együttesen vizsgálva azt találjuk, hogy a hallgatók 10,5%-ának mind a szülői, mind a nagyszülői szinten vannak diplomás felmenői, de a nappali tagozatosok és a levelező tagozatosok közötti különbség minimális. A hallgatók kétharmadánál viszont sem a szülők, sem a nagyszülők között nincs diplomás.

**Van-e az Ön nagyszülei között diplomás?
(a válaszok százalékos megoszlása)**

	összesen (N=314)	szülők között van diplomás (N=77)	szülők között nincs diplomás (N=237)
igen	18,8	42,9	11,0
nem	75,2	54,5	81,9
nem tudja, válaszhány	6,1	2,6	7,2

Az iskolázottsági adatokon túlmenően a szülők foglalkozása, beosztása is fontos jellemzője lehet a kérdezett társadalmi státuszának. A hallgatók többségének jelenleg is aktív dolgozók a szülei, bár a nyugdíjasok aránya egyötödni, de az egyéb inaktívaké jóval kisebb mértékű. A megkérdezett hallgatók viszonylag kis arányban érkeztek fizikai foglalkozású családokból, amennyiben azonban a nem szellemi munkát végző vállalkozókat is hozzászámítjuk, az apák egynegyede tartozik ebbe a csoportba. Egy korábbi, az állami felsőoktatásban tanuló hallgatók körében végzett 1997-es felmérés adatai egytizedes vállalkozói arányt és egyharmados fizikai dolgozói arányt mutattak a hallgatók körében (Székelyi 1999). Elmondható, hogy az ifjúságsegítő szakos hallgatók valamivel nagyobb hányadának az édesapja vállalkozó, ez azonban részben az azóta eltelt időszaknak is betudható, másrészt a különbséget az eltérő kérdésfeltevés is indokolhatja. A már említett BSc-vizsgálat a hallgatók körében a vállalkozói jellegű munkát végző apák ennél magasabb arányát mutatta ki (Gábor–Szemerszki–Tomasz 2006). Az mindenesetre egyértelműen elmondható, hogy az ifjúságsegítő szakos hallgatóknak mind az édesapja, mind pedig az édesanyja kisebb

arányban töltenek be valamilyen vezető beosztást, mint amit az előbb említett vizsgálatokban találtak.

**A hallgatók szüleinek foglalkozása, beosztása
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	édesapa/ nevelőapa	édesanya/ nevelőanya
önálló értelmiségi saját vállalkozásában	3,8	2,2
mezőgazdasági vállalkozó, egyéni gazda, őstermelő	2,2	1,0
egyéb vállalkozás tulajdonosa alkalmazott nélkül	2,5	1,9
egyéb vállalkozás tulajdonosa alkalmazottal	6,3	1,9
felsőszintű vezető	1,0	2,2
középszintű vezető	3,8	4,1
beosztott diplomás	3,2	7,3
irodai alkalmazott a közszférában (köztisztviselő, közalkalmazott)	3,8	10,8
nem fizikai munkát végző (pl. művezető)	5,7	6,4
fizikai munkát végző szakmunkás	11,1	7,6
betanított és segédmunkás, fizikai kisegítő, háztartási alkalmazott	1,9	3,2
munkanélküli	4,5	4,8
öregségi vagy rokkantnyugdíjas	19,4	23,2
egyéb	2,8	2,5
nincs édesapja/nevelőapja, édesanyja/nevelőanyja, meghalt	14,6	4,1
válaszhiány	13,1	16,6

A család jövedelmi, anyagi helyzetére irányuló kérdés arra korlátozó-
dott, milyen vagyontárgyakkal rendelkeznek a szülők, s milyennel a hallga-
tók. Egy alapos, minden részletre kiterjedő vizsgálathoz ez nagyon kevés,
de kutatásunkban nem is a szociális helyzet részletes feltárása volt a cé-
lunk, hanem inkább az, hogy érzékeltessük a különféle hallgatói csoportok
közötti eltéréseket, illetve hogy elhelyezzük az ifjúságsegítő szakosokat a
többi hallgató viszonylatában. Ehhez olyan más felmérések adataira tá-
maszkodunk, amelyeket szintén felsőoktatási intézményben tanulók körben
vettek fel. Az összehasonlítást megnehezíti az, hogy az ifjúságsegítő kép-
zésben nappali és levelező tagozatos hallgatókról egyaránt szó van, akik-
nek az átlagéletkora 26,2 év, ami már önmagában lehetőséget ad arra,
hogy – legalábbis saját értéktárgyaikat tekintve – az ifjúságsegítőskor ked-
vezőbb értékeket mutathassanak fel. Éppen ezért az alábbiakban a két
csoport válaszait külön-külön is feltüntetjük. Meg kell jegyeznünk, hogy a
hallgatók 8,6%-a a szülők esetében, 3,6%-a pedig a saját vagyontárgyak
esetében nem adott választ a kérdésre, közöttük azonban a nappali és a
levelező tagozatos hallgatók száma csaknem megegyező.

Egy 2003-ban nappali tagozatos hallgatók körében végzett vizsgálat
(Diákjogok 2003⁸) adataihoz képest a nappali tagozatos ifjúságsegítő hall-

⁸ A vizsgálat az MTA Szociológiai Intézet és az Oktatáskutató Intézet együttműködésében készült. A kutatást vezette Tibori Tímea és Gábor Kálmán.

gatók szülei kisebb arányban rendelkeznek számítógéppel és 2 millió Ft feletti értékű személyautóval, a többi vagyontárgy – legalábbis amelyekre összehasonlítható adatokkal rendelkezünk – azonban hasonló mértékben elterjedt körökben. Egyes vagyontárgyak, amelyek az utóbbi időben váltak elterjedtté (DVD-lejátszó, házi mozi) még nagyobb arányban is vannak jelen. A hallgatók többségének van mobiltelefonja (95,2%), CD-lejátszója (81,5%), sőt kétharmaduk számítógéppel is rendelkezik. A saját lakás és a saját autó megléte kevesebbeket érint, s főleg a levelező tagozatosok körében elterjedtebb, ez azonban minden vagyontárgy esetében így van, hiszen a levelező tagozatosok átlagéletkora (33,1 év) jóval magasabb a nappali tagozatosokénál (22,7 év). Összességében az figyelhető meg, hogy a nappali tagozatos hallgatók átlagosan 7,2 vagyontárgyról számoltak be szüleik esetében, a levelező tagozatosok pedig 5,3 tárgyról, míg a saját helyzetükre vonatkozóan a levelező tagozatosok jeleztek magasabb szintű ellátottságot (átlagosan 7,0 darab), mint a nappali tagozatosok (5,2). A szülők iskolai végzettsége is kedvezően befolyásolja a család vagyontárgyakkal való ellátottságát: amennyiben a hallgató bármelyik szülője felsőfokú végzettségű, a család sokkal több vagyontárgyat tudhat magáénak a felsoroltak közül.

**Az egyes vagyontárgyakkal való ellátottság
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	szülei, eltartói tulajdonában			saját tulajdonában		
	van	nincs	válasz-hiány	van	nincs	válasz-hiány
mobiltelefon	82,2	7,6	10,2	95,2	1,3	3,5
mobiltelefon internethasználattal	22,6	63,7	13,7	39,5	54,1	6,4
CD-lejátszó	52,2	33,1	14,6	81,5	13,4	5,1
DVD-lejátszó	49,0	38,2	12,7	58,3	35,4	6,4
házi mozi	15,6	72,6	11,8	12,7	80,9	6,4
plazma TV, LCD TV	8,6	80,9	10,5	7,0	87,6	5,4
digitális kamera	16,6	72,9	10,5	14,6	80,3	5,1
hifitorony	41,1	48,1	10,8	47,1	46,5	6,4
számítógép	45,2	42,7	12,1	67,2	28,3	4,5
laptop, notebook	8,0	80,9	11,1	11,5	82,5	6,1
internetcsatlakozás	30,3	58,9	10,8	35,4	58,3	6,4
mosogatógép	19,4	69,7	10,8	7,3	86,6	6,1
értékes műtárgy 100.000 Ft felett	16,9	72,3	10,8	5,7	87,9	6,4
értékes sporteszköz 100.000Ft felett (sífelszerelés, szörf, vitorlás stb.)	3,5	85,7	10,8	5,1	88,9	6,1
személyautó 2 millió Ft alatt	42,4	47,1	10,5	19,1	73,9	7,0
személyautó 2 millió Ft felett	21,0	66,6	12,4	5,1	86,9	8,0
saját lakás	80,3	9,6	10,2	29,6	64,6	5,7
másik lakóingatlan	19,4	69,4	11,1	5,1	86,6	8,3
nyaraló, hobbitelek	22,3	67,5	10,2	8,0	85,0	7,0

**Az egyes vagyontárgyakkal való ellátottság tagozatonként
(százalékos arányok)**

	szülei, eltartói tulajdonában van		saját tulajdonában van	
	nappali tagozat	levelező tagozat	nappali tagozat	levelező tagozat
mobiltelefon	88,0	70,8	96,6	92,5
mobiltelefon internethasználattal	28,4	11,3	45,7	27,4
CD-lejátszó	59,6	37,7	79,8	84,9
DVD-lejátszó	57,2	33,0	51,9	70,8
házi mozi	18,3	10,4	11,1	16,0
plazma TV, LCD TV	7,2	11,3	3,4	14,2
digitális kamera	19,2	11,3	12,5	18,9
hifitorony	51,9	19,8	43,3	54,7
számítógép	53,4	29,2	64,4	72,6
laptop, notebook	7,2	9,4	11,1	12,3
internetcsatlakozás	37,5	16,0	31,3	43,4
mosogatógép	20,2	17,9	3,4	15,1
értékes műtárgy 100.000 Ft felett	22,1	6,6	5,3	6,6
értékes sporteszköz 100.000Ft felett (sífelszerelés, szörf, vitorlás stb.)	3,4	3,8	2,9	9,4
személyautó 2 millió Ft alatt	48,6	30,2	10,6	35,8
személyautó 2 millió Ft felett	21,6	19,8	2,9	9,4
saját lakás	86,5	67,9	14,9	58,5
másik lakóingatlan	22,6	13,2	3,4	8,5
nyaraló, hobbitelek	24,0	18,9	4,8	14,2
egyiket sem jelölte meg	5,8	14,2	2,9	3,8

Az egyes vagyontárgyakkal való ellátottság nappali tagozatosok összehasonlításában (százalékos arányok)

	szülei, eltartói tulajdonában van		saját tulajdonában van	
	nappali tagozat	Diákjogok 2003	nappali tagozat	Diákjogok 2003
mobiltelefon	88,0	87,2	96,6	96,0
mobiltelefon internethasználattal	28,4	-	45,7	-
CD-lejátszó	59,6	58,7	79,8	66,3
DVD-lejátszó	57,2	16,3	51,9	8,1
házi mozi	18,3	5,3	11,1	1,9
plazma TV, LCD TV	7,2	-	3,4	-
digitális kamera	19,2	-	12,5	-
hifitorony	51,9	-	43,3	-
számítógép	53,4	61,6	64,4	53,3
laptop, notebook	7,2	-	11,1	-
internetcsatlakozás	37,5	34,4	31,3	20,9
mosogatógép	20,2	24,3	3,4	1,7
értékes műtárgy 100.000 Ft felett	22,1	17,5	5,3	2,1
értékes sporteszköz 100.000Ft felett (sífelszerelés, szörf, vitorlás stb.)	3,4	12,2	2,9	7,5
személyautó 2 millió Ft alatt	48,6	51,3	10,6	7,3
személyautó 2 millió Ft felett	21,6	35,9	2,9	1,8
saját lakás	86,5	92,0	14,9	11,5
másik lakóingatlan	22,6	29,0	3,4	3,1
nyaraló, hobbitelék	24,0	20,1	4,8	1,7

Az anyagi ellátottság mutatóit a nappali tagozatosok körében a BSc-szintű képzésben részt vevő nappali tagozatos hallgatók adataival összevetve (ld. Gábor–Szemerszki–Tomasz 2006) ugyancsak kitűnik az ifjúságsegítő szakosok kedvezőtlenebb társadalmi státusza, amennyiben a jelenleg még kevésbé elterjedt és/vagy drágább vagyontárgyak kisebb mértékben vannak jelen a szülők háztartásában. A saját tulajdonra vonatkozóan már nem mondható el ugyanez, hiszen itt az arányok egyrészt kiegyenlítettebbek, másrészt egyes esetekben az ifjúságsegítő szakosok kedvezőbb helyzetben vannak a többiekénél (pl. saját lakás). Hozzá kell azonban tennünk ehhez azt – ami talán némi magyarázatul is szolgál –, hogy míg a BSc-hallgatók átlagéletkora 20,3 év, addig az ifjúságsegítő szakra járó nappali tagozatosoké 22,7 év.

Az egyes vagyontárgyakkal való ellátottság nappali tagozatosok összehasonlításában

	szülei, eltartói tulajdonában van		saját tulajdonában van	
	ifjúságsegítő	BSc	ifjúságsegítő	BSc
mobiltelefon	88,0	92,6	96,6	93,0
mobiltelefon internethasználattal	28,4	32,4	45,7	38,5
CD-lejátszó	59,6	64,2	79,8	73,5
DVD-lejátszó	57,2	60,6	51,9	43,3
házi mozi	18,3	24,8	11,1	11,4
plazma TV, LCD TV	7,2	12,6	3,4	3,5
digitális kamera	19,2	33,0	12,5	12,8
hifitorony	51,9	55,5	43,3	39,2
számítógép	53,4	65,2	64,4	74,2
laptop, notebook	7,2	21,4	11,1	20,8
internetcsatlakozás	37,5	60,1	31,3	48,4
mosogatógép	20,2	38,0	3,4	2,8
értékes műtárgy 100.000 Ft felett	22,1	16,4	5,3	2,2
értékes sporteszköz 100.000Ft felett (sífelszerelés, szörf, vitorlás stb.)	3,4	11,5	2,9	10,5
személyautó 2 millió Ft alatt	48,6	54,7	10,6	7,9
személyautó 2 millió Ft felett	21,6	35,8	2,9	2,2
saját lakás	86,5	90,5	14,9	6,3
másik lakóingatlan	22,6	25,4	3,4	2,1
nyaraló, hobbitelék	24,0	26,0	4,8	3,2

A hallgatók anyagi helyzetének és fogyasztási szokásainak a megismerése céljából azt is megkérdeztük, hogy milyen forrásokból gazdálkodnak, illetve milyen jellegű költségek szerepelnek leginkább a havi kiadásaik között. Természetesen mint minden bevétellel, illetve kiadással kapcsolatos kérdés esetében, ezúttal is számolnunk kell az adatok pontatlanságával, azzal, hogy a hallgatók egy része nem kíván válaszolni a kérdésre, más részük pedig nehezen tudja megbecsülni a konkrét havi összeget, s emiatt téves választ ad. Tapasztalataink szerint azonban a válaszok összességében képesek információt adni a hallgatók fogyasztási szokásairól. Ezúttal a hallgatók 5,7%-a tartozott azok közé, akik nem jelöltek meg az általunk felsorolt bevételi források közül semmit, ennél azonban valamivel többen voltak azok, akik – bár jelölték, hogy mely forrásokból vannak bevételeik – konkrét összegről nem tettek említést. A kiadások szerkezetével kapcsolatban a hallgatók 10,8%-a nem adott információt, s ezúttal is ennél is többen voltak azok, akik konkrét összegeket nem tudtak megjelölni.

A hallgatók 48,1%-a számolt be arról, hogy kap tanulmányi ösztöndíjat, a nappali tagozatosok közel háromnegyede, a levelező tagozatosoknak azonban minimális hányada. A munkajövedelem (ez a második leggyakoribb bevételi forrás) megoszlása tagozat szerint ennek éppen a fordítottja: a levelező tagozatosok 61,3%-a számolt be ilyen jövedelemforrásról, míg a nappali tagozatosok egynegyede. Bár a nappali tagozatosok körében ennél

nagyobb arányban fordul elő a szülői támogatás, ugyanakkor megfigyelhető, hogy annak az átlagos mértéke jóval alacsonyabb, mint a munkavégzés vagy az ugyancsak elég gyakran szereplő diákhitelé.

Gyakrabban jelöltek meg szülőktől származó bevételt azok a nappali tagozatos diákok, akiknek diplomások a szülei, viszont az átlagosnál ritkábban azok, akik községekben laknak (31,7%).

A nappali tagozatos ifjúságsegítő szakosok bevételszerkezete ha nem is tér el gyökeresen a BSc-hallgatókétól, számos ponton mutat lényegi eltérést, hiszen úgy tűnik, hogy körükben alacsonyabb a családi támogatás szerepe, miközben többen részesülnek tanulmányi ösztöndíjban és/vagy szociális támogatásban, s többüknek van munkaviszonyból származó jövedelme is.

Milyen bevételi források állnak az Ön rendelkezésére, és mekkora volt ez az összeg az elmúlt hónapban? (százalékos arányok és átlagértékek)

	van	nincs	válasz-hiány	múlt havi átlagos összeg*
családi támogatás	35,0	55,4	9,6	19 267
alapítványi ösztöndíj	8,3	80,9	10,8	10 775
tanulmányi ösztöndíj	48,1	43,3	8,6	10 267
köztársasági ösztöndíj	0,6	88,5	10,8	6 000
szociális támogatás	29,9	60,2	9,9	8 362
diákhitel	19,7	70,4	9,9	34 276
munkavégzés/vállalkozás jövedelme	37,3	51,3	11,5	66 576
egyéb	13,4	23,9	62,7	28 189

* forintban azok körében, akik jelezték, hogy volt ilyen bevételük

Milyen bevételi források állnak az Ön rendelkezésére, és mekkora volt ez az összeg az elmúlt hónapban? (százalékos arányok és átlagértékek tagozatok szerint)

	nappali tagozat		levelező tagozat	
	%	átlagérték (Ft)*	%	átlagérték* (Ft)
családi támogatás	38,9	17 892	27,4	22 434
alapítványi ösztöndíj	11,5	10 775	1,9	-
tanulmányi ösztöndíj	70,2	9 503	4,7	34 500
köztársasági ösztöndíj	1,0	6 000	-	-
szociális támogatás	40,9	7 385	8,5	19 600
diákhitel	23,6	33 053	12,3	39 444
munkavégzés/vállalkozás jövedelme	25,0	46 395	61,3	81 713
egyéb	14,9	24 611	10,4	38 210
nem jelölt semmilyen bevételt	6,3		4,7	

* forintban azok körében, akik jelezték, hogy volt ilyen bevételük

A hallgatók a kiadások közül leggyakrabban a létfenntartással kapcsolatos költségeket – szállás, étkezés –, valamint az utazási, ruházattal kapcsolatos költségeket említették, amelyek összességében is a legnagyobb tételt jelentik a hallgatók mindennapos kiadásai között. A havi átlag

gos összegek a levelező tagozatosok esetében rendre magasabbak, ami nyilvánvalóan annak is köszönhető, hogy egy részük feltehetőleg már saját családjával él, emiatt az összegben több személy kiadásai is megjelenhetnek, másrészt a levelező tagozatosok magasabb havi bevételei nyilvánvalóan magasabb havi kiadásokat is tesznek lehetővé, amellet, hogy – bár nem takarékoskodnak nagyobb arányban – a félretett összegek nagysága is magasabb körükben.

**Mennyit költött a múlt hónapban az alábbiakra?
(százalékos arányok és átlagértékek)**

	költött	nem költött	válasz- hiány	múlt havi átlagos összeg (Ft)*
szállás és szállással kapcsolatos rezsiköltségek	42,7	44,3	13,1	20 822
étkezési költségek	69,7	16,9	13,4	16 041
utazás	57,6	28,3	14,0	7 008
ruházkodás	67,5	19,4	13,1	9 080
szórakozás, művelődés	62,1	22,9	15,0	5 258
élvezeti cikkek	38,9	44,9	16,2	5 585
jegyzetvásárlás, egyéb tanszerek, fénymásolás	54,5	30,9	14,6	3 040
szakmai könyvek vásárlása	18,5	66,2	15,3	4 211
telefon, internet	69,4	17,5	13,1	6 745
sport	15,6	66,6	17,8	4 871
egyéb kiadás	7,0	29,3	63,7	27 526
megtakarítás	22,6	41,4	36,0	26 338

* forintban azok körében, akik jelezték, hogy volt ilyen kiadásuk

**Mennyit költött a múlt hónapban az alábbiakra?
(százalékos arányok és átlagértékek)**

	nappali tagozat		levelező tagozat	
	%	átlagérték (Ft)*	%	átlagérték (Ft)*
szállás és szállással kapcsolatos rezsiköltségek	44,7	17 619	38,7	28 385
étkezési költségek	70,7	11 682	67,9	25 304
utazás	63,0	5 114	47,2	12 546
ruházkodás	71,2	8 093	60,4	11 422
szórakozás, művelődés	68,3	5 343	50,0	5 023
élvezeti cikkek	46,6	5 472	23,6	6 056
jegyzetvásárlás, egyéb tanszerek, fénymásolás	60,6	2 732	42,5	4 000
szakmai könyvek vásárlása	16,3	3 963	22,6	4 588
telefon, internet	68,3	6 450	71,7	7 337
sport	17,3	5 379	12,3	3 650
egyéb kiadás	5,8	21 500	9,4	34 222
megtakarítás	24,0	16 392	19,8	47 333
nem jelölt semmilyen kiadást	8,7		15,1	

* forintban azok körében, akik jelezték, hogy volt ilyen kiadásuk

Felsőfokú tanulmányok

A hallgatók 6,1%-a jelezte, hogy költségtérítéses hallgatóként végzi tanulmányait, a válaszokból azonban nem derül ki egyértelműen, hogy a válaszadó az ifjúságsegítő szakot vagy más szakokat (is) ebben a finanszírozási formában tanul-e. A magukat költségtérítéses hallgatónak vallók fele 30 év feletti, kétharmaduk levelező tagozaton tanul. A főiskolán, egyetemen fizetett költségtérítés az érintett hallgatók többsége számára nagy terhet jelent, miután azonban az esetszámok alacsonyak, az értékek csak jelzés-szerűek. Eszerint az érintett hallgatók 36,8%-a elviselhetetlenül nagynak érzi az ezzel kapcsolatos terheket, 31,6%-uk nagynak, 26,3% pedig közepes mértékűnek.

A hallgatók 87,9%-a adott választ arra a kérdésre, hogy mely tantárgyakat tartja kifejezetten hasznosnak az ifjúságsegítő képzésben, sőt a kérdezettek 75,5%-a kettőt, 52,5%-a pedig hármat is megemlített az általa tanult tantárgyak közül. A legtöbben a pszichológiát említették (40,1%), 22,3%-uk pedig a drogprevenciót. A pedagógia és a jogi ismeretek fontosságát 16,9-16,9% hangsúlyozta. Az ifjúsági tanácsadást, a tanácsadást általában, valamint a szociológiát a hallgatók 14-15%-a sorolta a különösen hasznos tantárgyak közé. A hallgatók egytizede a kommunikáció tantárgyat is igen fontosnak tartja, s többen megemlítették az ifjúságpolitikát, az ifjúsági tanácsadást, az ifjúságszociológiát is. Az alábbi táblázat összefoglalóan mutatja be az említések számát, de természetesen számos olyan tantárgy volt, amelyet ennél kevesebben jelöltek meg, közöttük nyilvánvalóan olyanok is, amelyek intézményi sajátosságokat jeleznek és/vagy csupán elnevezésükben térnek el a felsoroltaktól.

A hasznosnak ítélt tárgyak (a leggyakrabban említett tantárgyak)

pszichológia	126 említés (40,1%)
drogprevenció	70 említés (22,3%)
pedagógia	53 említés (16,9%)
jog, jogi ismeretek, állampolgári ismeretek	53 említés (16,9%)
tanácsadás, ifjúsági tanácsadás, karrier-tanácsadás	48 említés (15,3%)
szociológia	44 említés (14,0%)
kommunikáció	30 említés (9,6%)
ifjúságpolitika	20 említés (6,4%)
ifjúsági tanácsadás	18 említés (5,7%)
ifjúságszociológia	17 említés (5,4%)
andragógia	15 említés (4,8%)
egészségtan, egészségfejlesztés, egészségprevenció	14 említés (4,5%)
válságkezelés, válsághelyzetben lévő fiatalok segítése	12 említés (3,8%)
gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági alapismeretek	9 említés (2,9%)
gyógypedagógia	9 említés (2,9%)
szakmai gyakorlat	8 említés (2,5%)
ifjúságpszichológia	7 említés (2,2%)
magyarországi kisebbségek	7 említés (2,2%)
neveléstudomány, nevelésmélelt	7 említés (2,2%)
PR	5 említés (1,6%)
szociálpszichológia	4 említés (1,3%)
nem formális nevelés	4 említés (1,3%)
romológia	4 említés (1,3%)
önismeret, személyiségfejlesztő önismereti tréning	4 említés (1,3%)
állampolgári ismeretek	3 említés (1,0%)
etikett, illemtan, viselkedéskultúra	3 említés (1,0%)

A hallgatók 58,0%-a (N=182) válaszolt igenlően arra a kérdésre, hogy szerinte van-e olyan tantárgy, amelynek tanrendbe való beillesztését az ifjúságsegítő szak esetében nem tartja indokoltnak. Az igenlően válaszolóknak mindegyike megnevezett konkrét tantárgyat is, sőt 44,5%-uk kettőt vagy annál többet. Míg évfolyamok szerint nem látunk különbséget, a nappali tagozatosok és a fiatalabbak nagyobb eséllyel voltak kritikusak, de különösen érdekes, hogy azok, akik az ifjúságsegítő szakkal párhuzamosan más szakot is végeznek, az átlagnál jóval kisebb arányban jelölték, hogy vannak a szakon „felesleges” tárgyaik.

A leggyakrabban megemlített tárgyak közé tartozik a „Magyarország a XX. században” elnevezésű, amelyet az összes hallgató hatoda, a kérdésre ténylegesen is választ adók közel egyharmada említett meg. A második helyen ugyancsak egy elméleti irányultságú tantárgy, tantárgycsoport áll: a közgazdaságtan, a makro- és mikroökonómia, a munkaerőpiac helyzetét taglaló tantárgyakat a hallgatók összességében még az előzőnél is többen nevezték meg. 21 említést kapott a PR, míg 14 említést az andragógia, s csaknem ugyanennyit az informatika, az állampolgári, jogi ismeretek és a munkavállalási ismeretek. Természetesen a listán számos tantárgy szerepelt még, közöttük jó néhány olyan, amelyet csupán 1-2 válaszadó jelölt

meg, ily módon azok akár intézményi sajátosságként is jelentkezhetnek (pl. a tantárgy tanítási módszerei, az oktató személye, a követelmények szintje miatt).

A kevésbé hasznosnak ítélt tárgyak (a leggyakrabban említett tantárgyak)

Magyarország a XX. században	51 említés
közgazdaságtan	37 említés
makro és mikro ökonómia, munkaerőpiac makro és mikro környezete	21 említés
PR	21 említés
andragógia	14 említés
történelem	14 említés
informatika	13 említés
állampolgári, jogi ismeretek	11 említés
Munkavállalási ismeretek	11 említés
etikett, protokoll	7 említés
kommunikáció	7 említés
filozófia	6 említés
Magyarország/A XX. század társadalmi szerkezete	6 említés
helyi társadalom	6 említés
EU-integráció	4 említés
piackutatás	3 említés
projektmenedzsment	3 említés
szociálpolitika	3 említés
szociokulturális animáció	3 említés
alapozó vizuális stúdium	3 említés

A hallgatók 56,7%-a (N=178) jelezte, hogy tud olyan tárgyat vagy tantárgyként nem szereplő területet, témakört említeni, amelynek tanítására véleménye szerint az ifjúságsegítő képzés keretében nagyobb hangsúlyt kellene fektetni. Az így válaszolók között is több a nappalis diák, s valamivel több arányaiban a másodéves is. Megfigyelhető, hogy azok körében, akik bizonyos tantárgyakat elhagynának, igen sokan – 68,1% – más tantárgyak tanrendbe való beiktatását vagy szerepének növelését azonban fontosnak tartanák, ami arra utal, hogy a hallgatók egy jelentős része nem a tanulmányi terhek csökkentése miatt, hanem valójában a strukturális változtatás igényéből kiindulva döntene egyes tantárgyak elhagyása (s ezzel párhuzamosan újabbak tanrendbe emelése, hangsúlyosabbá tétele) mellett.

A konkrétan megemlített tárgyak között a pszichológia szerepelt a legtöbbször, az érintett hallgatók bő egyharmada, az összes megkérdezett 21%-a adta meg válaszként ezt a tárgyat. A másik leggyakoribb kíváncsi a szakmai gyakorlatra irányult, a hallgatók egytizede, a változtatásokat remélik bő harmada úgy gondolja, ez a terület feltétlenül nagyobb figyelmet kellene hogy kapjon. A harmadik helyen a droprevenció, a negyedik a pedagógia, ezt követően pedig a kommunikáció állt. Többen említették még az (ifjúsági) tanácsadást, az (ifjúság)szociológiát, a konfliktuskezelést és a

szociális munkát. A javaslatok között természetesen most is találunk olyanokat, amelyeket csak néhány hallgató említett, az alábbi listán azokat tűntettük fel, amelyeket legalább ketten megjelöltek.

**Tárgyak, amelyekre a hallgatók nagyobb hangsúlyt fektetnének
(a leggyakrabban említett tantárgyak, területek)**

pszichológia, személyiség-lélektan	67 említés
gyakorlat, szakmai gyakorlat	30 említés
drogprevenció	18 említés
ifjúsági tanácsadás, tanácsadás	16 említés
pedagógia	13 említés
kommunikáció	11 említés
ifjúságszociológia	8 említés
konfliktuskezelés, konfliktusmegoldó tréning	8 említés
szociális munka, szociális terület	8 említés
jog	7 említés
szociológia	7 említés
ifjúságpolitika	6 említés
válsághelyzet, válsághelyzetben lévő fiatalok	5 említés
animáció (ifjúsági, szociokulturális)	5 említés
helyi társadalom	4 említés
ifjúságpszichológia	3 említés
gyermek- és ifjúságvédelem	3 említés
önismeret-fejlesztés	3 említés
pályázatírás	3 említés
andragógia	2 említés
fiatalok gondjaival foglalkozó	2 említés
intézménylátogatás	2 említés
magyarországi kisebbségek	2 említés
ifjúsági jog	2 említés
ifjúsági csoportok szerveződése	2 említés
nemformális nevelés	2 említés
neveléstudomány	2 említés
romológia	2 említés
tréningek	2 említés

A hallgatók 5,1%-a jelezte, hogy áthallgat más szakra, felvett valamely más, a szakhoz nem tartozó tantárgyat (anélkül, hogy arra index-szel rendelkezne). A kérdésre „igen”-nel válaszoló 16 hallgató közül 5 korábban jelezte, hogy az ifjúságsegítő képzéssel párhuzamosan részt vesz más felsőfokú képzésben is, esetükben tehát elképzelhető, hogy a hangsúlyozott figyelemztetés ellenére a kérdés félreértéséről van szó. A többi 11 hallgató 4 intézményre koncentrálódik, ami azt jelzi, hogy egyes intézmények – illetve azok hallgatói – nyitottabbak a lehetőségek iránt. A konkrét tantárgyak említése nélkül az mondható el, hogy közöttük vannak a művészeti tárgyak, a sporthoz kapcsolódók és a pedagógiához köthetők.

Az előzőnél jóval nagyobb arányban vannak azok, akik azt jelezték, hogy – amennyiben lehetőségük lenne rá – szívesen vennének fel más szak(ok)hoz tartozó tantárgyakat, áthallgatnának más szakok tanóráira, vagy más szakot is felvennének. Az így válaszoló 26,1% (N=82) egyötödének még nincs határozott elképzelése, mit is tanulna, s a többiek válasza is igen szerteágazóak: alig van olyan szak/tantárgy, amelyet többen is említettek. Ezek közé tartozik az andragógia (4 említés), a művelődésszervezés (8), a pedagógiai tárgyak (5) vagy speciálisan a gyógypedagógia (3), drámapedagógia (2). Sokan a pszichológiát (8), a szociológiát (6), a szociálpedagógiát (6), a szociális munkás szakot (4) jelölték meg, de akadnak, akiket a szakhoz lazábban kapcsolódó elméleti tárgyak, mint például a történelem, művelődéstörténet, mechanika vagy valamilyen tanári, tanítói szak vonzanának.

Intézményi elégedettség

A hallgatókat arra is megkértük, hogy egy négyfokú skálán értékeljék intézményüket különböző szempontok szerint, amelyek részben a szakra, részben az intézmény működésére, infrastrukturális és képzéssel kapcsolatos jellemzőire vonatkoztak. A legtöbb hallgató vállalkozott az értékelésre, s bár nyilvánvalóan az effajta értékelés valójában intézményszinten adna visszacsatolást az ott folyó munkáról, az egyes intézményekben megkérdezett hallgatók igen eltérő létszáma miatt el kell tekintenünk ettől. Tesszük ezt annak ellenére, hogy a meglévő adataink alapján jól látható, hogy a legnagyobb eltérések éppen ebben a dimenzióban mutathatók ki. Természetesen a megkérdezettek évfolyama és tagozata is befolyásolja a választakat, ám az eltérések itt valamivel kisebbek. Mindazonáltal jól megfigyelhető, hogy a levelező tagozatosok rendre elégedettebbek, mint nappali tagozatos társaik, lényegében csak a számítástechnikai oktatásról nincsenek jobb véleményekkel az általunk felsoroltak közül. Hozzá kell azonban ehhez tennünk, hogy a levelező tagozatosok – nyilvánvalóan alapvető információk hiányában – rendre sokkal kisebb arányban válaszoltak az olyan jellegű kérdésekre, amelyek nem szorosan a szakhoz, az oktatáshoz kapcsolódnak, így az ösztöndíjrendszerrel, a kollégiumi hozzáféréssel, az érdekképviselettel, a nyelvoktatással kapcsolatos kérdésekre.

A kollégiumi hozzáféréssel kapcsolatos kérdések megítélésakor azt tapasztaljuk, hogy az albérletben vagy rokonoknál lakók (tehát feltehetően a kollégiumból kiszoruló) jóval alacsonyabb értékelést adtak (1,7 körüli érték), mint azok, akik jelenleg kollégiumban laknak (2,73). A kollégiumban lakók aránya egyébként a kérdezettek között igen alacsony (az országos hallgatói átlagnál alacsonyabb), még a nappali tagozatos hallgatók körében

sem éri el az egyötödöt (16,3%), míg az albérletben vagy rokonoknál lakók aránya együttesen a nappalisok egynegyedét teszi ki.

Összességében vizsgálva az intézmény és a szak megítélésére vonatkozó válaszokat, azt látjuk, hogy a hallgatók legkevésbé a kollégiumi hozzáférésről és ellátásról tudtak értékelést adni, de sokan nincsenek tisztában a hallgatói érdekképviselő munkájával (még a nappali tagozatos diákok 22%-a sem válaszolt erre a kérdésre), az ösztöndíjrendszerrel (bár ezzel kapcsolatban túlnyomórészt csupán a levelező tagozatosok nem nyilvánítottak véleményt). A nyelvoktatás és a számítástechnikai oktatás színvonalát ugyancsak sokan nem értékelték intézményükben, aminek oka lehet az, hogy a hallgatók egy része nem kap ilyen jellegű képzést, hiszen még a nappali tagozatosok 29,8%-a, illetve 21,6%-a sem adott értékelést a fentiekre vonatkozóan.

A hallgatói értékelés tehát nem kedvezőtlen az intézményekre nézve, a teljesebb képhez azonban elengedhetetlen az összevetés más hallgatói csoportok válaszaival. Ehhez ismét segítséget nyújt a már említett BSc-hallgatók körében folytatott vizsgálatunk. Amennyiben a BSc-képzésben részt vevő hallgatók saját intézményükre adott válaszait összességében vizsgáljuk, a jelen felmérésben kapott eredményekhez igen közeli értékeket kapunk. Van egy-két szempont, amelyben a BSc-hallgatók kifejezetten kedvezőbbnek ítélték meg képzésüket, illetve intézményüket, így a kollégiumi ellátáshoz való hozzáférés, az ösztöndíjrendszer és a gyakorlati képzés működése terén.

**Az egyetemen, főiskolán, ahol Ön tanul, mennyire elégedett az alábbiakkal?
(a válaszok százalékos megoszlása, illetve átlagértékek)**

	egyáltalán nem elé- gedett „1”	„2”	„3”	teljes mér- tékben elégedett „4”	erről nincs tapasztal ata	válasz- hiány	átlag- érték*
az elméleti képzés szín- vonala	1,9	14,6	50,0	29,9	0,3	3,2	3,12
a gyakorlati képzés szín- vonala	17,5	21,3	26,8	20,1	10,2	4,1	2,58
az intézmény oktatási infrastruktúrája	5,7	21,3	36,9	25,8	4,5	5,7	2,92
a kollégiumi ellátáshoz való hozzáférés	9,9	12,4	9,9	6,1	51,9	9,9	2,32
az intézményben a hall- gatók érdekképviselése	8,9	13,1	25,2	17,5	28,0	7,3	2,79
az ösztöndíjrendszer mű- ködése	16,9	18,2	17,8	13,1	27,7	6,4	2,41
a nyelvoktatás színvonala	11,8	15,3	17,5	12,7	35,7	7,0	2,54
a számítástechnikai okta- tás színvonala	14,3	22,0	23,6	14,0	19,1	7,0	2,50
a tantárgyak struktúrája, a képzés szakmai felépí- tése	6,7	23,6	44,3	16,9	2,9	5,7	2,78
a jelenlegi képzés hasz- nosíthatóságával és a továbbtanulással kapcso- latos információk	15,9	27,4	30,3	15,0	6,1	5,4	2,50
a képzés gyakorlatorien- táltsága, munkában való hasznosíthatósága	14,6	26,8	33,4	11,5	8,6	5,1	2,48

* ahol 4=teljes mértékben elégedett, 1=egyáltalán nem elégedett

**Intézményi elégedettség tagozatonként és évfolyamonként
(átlagértékek a válaszadók körében*)**

	nappali tagozat	levelező tagozat	1. évfolyam	2. évfolyam	BSc
az elméleti képzés színvonala	2,98	3,42	3,18	3,04	3,04
a gyakorlati képzés színvonala	2,44	2,97	2,60	2,54	2,83
az intézmény oktatási infrastruktúrája	2,76	3,28	2,96	2,87	2,86
a kollégiumi ellátáshoz való hozzáférés	2,29	2,40	2,20	2,48	2,74
az intézményben a hallgatók érdekképviselője	2,71	3,12	2,70	2,89	2,91
az ösztöndíjrendszer működése	2,34	3,27	2,30	2,54	2,84
a nyelvoktatás színvonala	2,34	3,44	2,58	2,51	2,42
a számítástechnikai oktatás színvonala	2,52	2,48	2,27	2,74	2,78
a tantárgyak struktúrája, a képzés szakmai felépítése	2,60	3,16	2,85	2,68	-
a jelenlegi képzés hasznosíthatóságával és a továbbtanulással kapcsolatos információk	2,34	2,87	2,60	2,38	-
a képzés gyakorlatorientáltsága, munkában való hasznosíthatósága	2,35	2,82	2,58	2,37	-

* ahol 4=teljes mértékben elégedett, 1=egyáltalán nem elégedett

Az intézmény- és szakválasztás utólagos minősítésének tekinthető az az értékelés, amelyet a kérdezettek adtak arra vonatkozóan, hogy amennyiben újra döntés előtt állnának, ismét ugyanezt a szakmát, szakterületet választanák-e. Ebből a szempontból az ifjúságsegítő szak közepes népszerűségnek örvend, hiszen bár többen vannak, akik valószínűleg vagy biztosan ugyanezt választanák, a kérdezettek egyharmada inkább valami más tanulna. Összevetve ezt más hallgatói vizsgálatok eredményeivel, az látható, hogy a hallgatók egy jelentős csoportja számára az ifjúságsegítő szak valójában nem „álmaik szakja”, hiszen például a BSc-képzésben részt vevő nappali tagozatos fiatalok esetében csak 12% volt azoknak az aránya, akik valószínűleg vagy biztosan más szakot választanának.

A szak iránti elkötelezettség alacsonyabb mértéke összhangban van azokkal a válaszokkal, amelyek az intézményválasztás szempontjainál is jelentkeztek, hiszen ott a hallgatók több mint negyede jelezte, hogy nagyon fontos volt a szakválasztáskor az, hogy máshová nem vették fel, s közöttük szignifikánsan magasabb azoknak az aránya, akik biztosan vagy valószínűleg nem ezt a szakmát választanák újra (57,6%). Nyilvánvalóan éppen ennek köszönhető, hogy a nappali tagozatos hallgatók köréből gyakrabban kaptunk olyan választ, amely egy esetleges változtatásra irányul, hiszen körükben jóval erőteljesebb szakválasztási szempontként jelentkezett az, hogy máshová nem vették fel őket. Ugyanez indokolhatja azt is, hogy a másodévesek is kevésbé biztosak abban, hogy újrakezdés esetén ugyanazon a szakon maradnának, hiszen a legtöbb intézményben esetükben a

kezdő évfolyamról van szó, akik – mint azt láthattuk – sokkal kevesebb előzetes információval rendelkeztek a tanulandó szakmáról. A körükben megfigyelhető alacsonyabb értékek tehát nem feltétlenül csupán azzal vannak összefüggésben, hogy sok problémájuk van az intézménnyel, a szakkal, hanem azzal is, hogy sok esetben megfelelő információk hiányában és/vagy a vágyott szak helyett vágtak bele ebbe a képzésbe. A nappali tagozatosok csoportján belül a két évfolyam közötti eltérés ebben a vonatkozásban nagymértékű, hiszen míg az elsőévesek 26,6%-a jelezte, hogy a választáskor számára nagyon fontos szempont volt az, hogy máshová nem vették fel, addig a második évfolyamon 43,6% válaszolt ugyanígy. Mindazonáltal természetesen igaz az is, hogy az újrakezdésre vagy szakváltóztatásra utaló válaszok nem függetlenek az intézményi elégedettségtől, hiszen azok körében, akik biztosan itt kezdenék újra tanulmányaikat, a legtöbb szempont esetében érzékelhetően magasabb átlagértékeket kaptunk. Sőt az is megfigyelhető, hogy minél több szempont esetében jelölt valaki az értékelés során 1-es vagy 2-es értéket, annál valószínűbb, hogy (valószínűleg) nem választaná újra a jelenlegi szakját.

Ha újra kezdhethé a tanulmányait, mennyire valószínű, hogy ugyanezt a szakmát választaná? (a válaszok százalékos megoszlása)

	összesen	nappali	levelező	1. évfolyam	2. évfolyam
biztosan ugyanezt	25,5	21,2	34,0	33,1	16,3
valószínűleg ugyanezt	39,8	39,9	39,6	39,8	40,1
valószínűleg másikat	22,6	25,5	17,0	18,7	27,2
biztosan másikat	8,9	11,1	4,7	6,0	12,2
válaszhiány	3,2	2,4	4,7	2,4	4,1

Azoktól, akik valószínűleg vagy biztosan más szakot választanának, azt is megkérdeztük, mi lenne ez. Összesen 82 hallgatótól kaptunk választ, néhány olyantól is, aki előzőleg még úgy válaszolt, hogy valószínűleg a jelenlegi szakot választaná újra. Bár néhányan több lehetőséget is megjelöltek, a legtöbben csupán egy szakot, szakterületet adtak meg. A válaszok igen szerteágazóak, ezért az alábbi táblázatban a beírt szakok listáját és az említések számát egyaránt megadjuk. Jól látható, hogy a legtöbben valamilyen „rokon” szakot választanának, de akadnak, akik egészen más irányba vennék útjukat, így valamilyen gazdasági, üzleti képzést vagy műszaki irányt jelöltek meg.

**Mit választana inkább, milyen más szakot?
(az említések száma)**

szociális munkás	9
szociálpedagógia	5
gyógypedagógus	5
kommunikáció	4
közgazdasági	4
pszichológia	4
testnevelő tanár	4
biológus, biológia	3
jogász	3
tanító	3
andragógia	2
bölcsész	2
intézményi kommunikátor	2
könyvtár szak	2
műszaki képzés	2
művelődésszervező	2
óvónő	2
rendőr, rendőrtiszt	2
szociológia	2
védőnő	2
angol szak	1
csecsemő- és gyermekápolás	1
drámapedagógia	1
építőipar	1
fotóriporter	1
gazdálkodás	1
geográfus	1
hadtörténész	1
hittan szak	1
informatika	1
képzési szakasszisztens	1
kereskedelmi	1
környezetvédelem	1
marketing	1
pedagógia	1
pedagógus	1
pénzügyi	1
szociálpolitika	1
üzleti	1
vállalkozásszervező	1

Tervek a jövőre

A hallgatók 53,5%-a biztosra veszi, s további 45,2%-uk is nagyon valószínűnek tartja, hogy elvégzi majd a szakot és oklevelet tud szerezni, mindössze ketten gondolják ezt másképp, illetve ketten nem válaszoltak a kérdésre. Ezek az arányok kedvezőbbek, mint a más felmérésekben megszokottak, bár a hallgatók túlnyomó többsége ott is valószínűnek vagy biztosnak tartja azt, hogy elvégzi majd a szakot. A nagyobb magabiztosság oka lehet az, hogy esetünkben a hallgatók egy jelentős része már lényegében tanulmányai végén volt, s a többiek is a tanulmányok első felének a vége felé jártak a kérdezés időszakában, ugyanakkor azt is mutathatja, hogy a szak követelményeit a diákok nem értékelik túlságosan keménynek. Az, hogy a levelező tagozatosok valamivel bizonytalanabbak a végzés felől, szintén nem újdonság, hiszen az említett 2001/2002-es vizsgálat eredményei is ugyanezt mutatták a nappali és a levelező tagozatosok viszonylatában.

Abban azonban már jóval kevesebben biztosak a hallgatók közül, hogy a végzettségüknek megfelelően tudnak majd elhelyezkedni: leszámítva azt a 4,8%-ot, aki jelezte, hogy már jelenleg is ilyen területen dolgozik, s azt a másik 4,8%-ot, aki nem is akar ezen a területen dolgozni, mindössze 4,5% biztos az elhelyezkedésben, s további 41,7% tartja valószínűnek. A hallgatók bő egytizede biztosra veszi, hogy nem lesz a szakmában állása, közel egyharmaduk pedig kevés reményt fűz ehhez. Saját vizsgálatunk szerint a BSc-képzésben részt vevők – talán éppen amiatt, mert a kérdezés idejében ők még tanulmányaik elején voltak – sokkal bizakodóbbak voltak az elhelyezkedési esélyeket illetően. Ehhez tudni kell azonban azt is, hogy a vizsgált időszakban, 2005-ben alapvetően a piacképesebb szakirányokban (pl. műszaki, informatikai) indítottak BSc-képzést, így adataink csak az ilyen szakos hallgatókra vonatkoznak.

Amíg a szak elvégzéséhez fűzött remények alig térnek el tagozatonként és évfolyamonként, addig az elhelyezkedési esélyek terén jelentős eltérés tapasztalható. Az első évfolyamos ifjúságsegítők kétharmada úgy véli, lesz esélye a szakmában dolgozni, a másodéveseknek azonban már csupán a harmada vélekedik így (annak ellenére, hogy mindkét évfolyamon vannak néhányan, akik már jelenleg is a szakmában, vagy az adott szakterületen dolgoznak). Az első- és másodévesek várakozásaiban megnyilvánuló eltérés figyelemre méltó, valószínű, hogy a végzős hallgatók a kérdőív kitöltésének időpontjában már többé-kevésbé tájékozódtak a lehetőségeikről, s a pályakezdőket általában is jellemző elhelyezkedési nehézségek vagy konkrét személyes kudarcaik alapján pesszimistábban ítélték meg helyzetüket.

Mennyire tartja valószínűnek, hogy el tudja végezni ezt a képzést és oklevelet szerez majd? (a válaszok százalékos megoszlása, N=314)

	összesen	nappali	levelező	1. évfolyam	2. évfolyam
biztosan elvégzi	53,5	56,7	47,2	56,0	51,0
valószínűleg elvégzi	45,2	42,3	50,9	42,8	47,6
valószínűleg nem végzi el	0,3	0,5	-	-	0,7
biztosan nem végzi el	0,3	-	0,9	0,6	-
válaszhiány	0,6	0,5	0,9	0,6	0,7

**Ön szerint az ifjúságsegítő képzés befejezése után végzettségének megfelelően tud majd elhelyezkedni?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	nappali	levelező	1. évfolyam	2. évfolyam
biztosan	4,5	3,8	5,7	6,6	2,0
valószínűleg igen	41,7	43,3	38,7	54,8	27,2
valószínűleg nem	30,6	32,1	29,8	26,5	35,4
biztosan nem	12,4	12,5	12,3	4,8	21,1
már itt dolgozik	4,8	3,8	6,6	3,6	5,4
nem itt kíván dolgozni	4,8	5,8	2,8	2,4	7,5
válaszhiány	1,3	1,0	1,9	1,2	1,2

Ehhez persze az is hozzátartozik, hogy a hallgatók egy része jelenleg még nem rendelkezik preferenciákkal a jövőt illetően, hiszen közel egytizedük az általunk felsorolt – tanulási, munkavállalási – lehetőségek közül egyet sem jelölt meg, illetve nem adott alternatív választ arra a kérdésre, hogy milyen tervei vannak a szak elvégzése után. A másodévesek között a bizonytalanok aránya semmivel sem alacsonyabb, mint az elsőévesek körében.

Leggyakrabban a munkahelyi elhelyezkedés szerepel a hallgatók elképzelései között, de összességében a hallgatók csaknem fele nagyon szeretne még valamit tovább tanulni. Amennyiben a tanulási szándékot ennél tágabban értelmezzük, s azokat is ilyen ambíciókkal rendelkezőknek tartjuk, akik csak akkor választanák a továbbtanulást, ha más nem jön össze, akkor összességében a hallgatók 60,8%-áról mondhatjuk el, hogy a végzést követően nem zárkózik el a további képzéstől. A nappali tagozaton tanulók körében ez még inkább így van, míg a két évfolyam közül inkább a végzősök gondolkodnak további képzésben. Ehhez nyilvánvalóan hozzájárul az is, hogy ők – közel állva a végzéshez – kedvezőtlenebbnek látják elhelyezkedési esélyeiket. Az is látszik azonban, hogy vagy azért, mert már szembesültek a lehetőségeikkel, vagy azért, mert kedvet kaptak a tanuláshoz, éppen a másodévesek között vannak kevesebben azok (37,4%), akik a három munkával kapcsolatos állítás bármelyikével kapcsolatban azt a választ adták, hogy nagyon szeretnék, ha az megvalósulna (az elsőévesek 52,4%-a adott ilyen választ).

Természetesen a tanulás és a munka nem zárják ki egymást, hiszen – bár a hallgatók nagy része a felsorolt lehetőségek közül jellemzően egyet jelölt meg – akadtak, akik több alternatívát (jellemzően kettőt, hármat) is felvázoltak maguk számára. A hallgatók 21%-a semmit nem jelölt meg ugyanakkor olyanként, amit nagyon szeretne, 57,6%-uk pedig ebben az esetben is csupán egy választ adott, azaz van egy olyan dolog, amit a többinél sokkal jobban preferál. A megkérdezettek egyötöde azonban még bizonytalan, vagy több alternatívában is gondolkodik, úgy, hogy azokat egyformán jónak tartaná, s ebben a tekintetben sem évfolyamonként, sem tagozatonként nincs különbség a hallgatók között. Ezen belül a kérdezettek 15,5%-a még nem kötelezte el magát sem a tanulás, sem a munka mellett, akár mindkettőt szívesen végezné a szak befejezését követően.

**Az ifjúságsegítő szakképzés elvégzése után milyen további tervei vannak?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	tervezi, nagyon szeretné	tervezi, ha más nem jön össze	nem tervezi, nem szeretné	válaszhiány
felsőfokú, BSc-képzésre jelentkezik ugyanezen a területen	18,2	15,3	33,1	33,4
felsőfokú, BSc-képzésre jelentkezik más területen	15,9	11,8	36,9	35,4
más képzésben vesz részt	15,3	7,3	30,3	47,1
ifjúságsegítő területen kezd el dolgozni vagy folytatja a munkát	32,2	21,3	19,1	27,4
más szakterületen kezd el dolgozni vagy folytatja a munkát	10,8	17,5	32,8	38,9
külföldön vállal munkát	6,7	12,7	41,7	38,9
egyéb	3,8	0,6	17,2	78,3

**A valamilyen képzést tervezők aránya a különböző hallgatói csoportokban
(a bármely képzéssel kapcsolatos kérdésre „tervezi, nagyon szeretné” választ adók százalékos aránya)**

nappali tagozatosok	51,4
levelező tagozatosok	36,7
1. évfolyam	38,0
2. évfolyam	56,5
férfiak	38,2
nők	48,1
max. 22 éves	55,8
23–29 éves	36,5
30 éves és fölött	38,4
összes hallgató	46,5

**A munkába állást tervezők aránya a különböző hallgatói csoportokban
(a bármely munkába állással kapcsolatos kérdésre „tervezi, nagyon szeretné” választ adók százalékos aránya)**

nappali tagozatosok	43,3
levelező tagozatosok	50,0
1. évfolyam	52,4
2. évfolyam	37,4
férfiak	49,1
nők	45,0
max. 22 éves	38,5
23–29 éves	52,9
30 éves és fölött	52,1
összes hallgató	45,5

Azoktól, akik jelezték, hogy ifjúságsegítőként kívánnak majd elhelyezkedni (vagy már jelenleg is ezen a területen dolgoznak), azt is megkérdeztük, pontosan milyen területen, milyen szférában szeretnének maguknak állást, vagy melyik szférában, melyik területen maradnának. Egy általunk összeállított listáról kellett kiválasztaniuk azt a hármat, amelyet leginkább szimpatikusnak találtak, ahol legszívesebben tevékenykednének.

Amint azt már korábban láttuk, a hallgatók közel négyötöde nem zárta ki, hogy az ifjúságsegítés területén dolgozzon, igaz, jó néhányan voltak olyanok, akik még nem rendelkeztek konkrét tervekkel, s ily módon nem válaszoltak a kérdésre. Összesen 210 hallgatótól kaptunk választ, akik túlnyomórészt kiemelték azt a három fő területet, amelyet leginkább preferálnának, de 15%-uk csupán egyet, az általa legfontosabbnak tartottat jelölte meg. Összességében a válaszokból az látható, hogy a hallgatók – amennyiben kizárólag maguk dönthetnének elhelyezkedésükről – leginkább az önkormányzati és a szociális szférát preferálnák, ezeket kétötödük tette az első három hely valamelyikére. Hasonlóan sokan vélik úgy, hogy szívesen dolgoznának valamely oktatási intézmény kötelékeiben. A rendőrségen egyötödnnyien, valamely alapítványnál, egyesületnél minden tizedik hallgató helyezkedne el szívesen. Az egyházi intézmények, a politikai szervezetek, illetve a piaci szféra kevés fiatal számára vonzó, de nyilvánvalóan a hallgatók e helyütt a potenciális lehetőségeket, az általuk ismert kínálatot is mérlegelték válaszukban. Mindazonáltal elmondható, hogy az elhelyezkedés terén a fiatalok elsősorban az állami, önkormányzati szférában gondolkodnak.

**Az ifjúságsegítő szakmában dolgozni kívánók által preferált területek
(az egyes területeket az adott helyen említők százalékos aránya, N=314)**

	1. hely	2. hely	3. hely	1–3. hely valamelyikén*
önkormányzat	19,7	10,2	11,8	41,7
szociális szféra	19,1	13,4	8,0	40,4
oktatási intézmény	13,1	13,7	10,2	36,9
rendőrség	6,7	8,6	5,7	21,0
más állami szerv	1,3	1,9	4,8	8,0
egyházi intézmény, egyházi alapítvány	2,9	1,6	1,9	3,5
más alapítvány, egyesület	-	3,5	6,4	12,7
politikai szervezet, párt	0,3	0,6	1,6	2,5
versenyszféra, piaci cég	0,6	1,9	1,9	4,5
saját vállalkozás, családi vállalkozás	2,2	1,6	1,9	5,7
egyéb	1,0	-	-	1,0
válaszhiány, nem itt szeretne dolgozni	33,1	43,0	45,9	-

* miután több válasz együttes arányairól van szó, a százalékok összege nem 100

Szabadidő és életmód

Kutatásunkban a fiatalok életmóddal, szabadidőtöltéssel kapcsolatos szokásait is megkíséreltük feltérképezni, hogy lássuk, mennyiben térnek el az ifjúságsegítő szakosok a többi hallgatótól, illetve a fiatalok egészétől. Az Ifjúság 2004 adatai azt mutatták, hogy a 15–29 éves fiatalok 59%-a szokott internetezni, a főiskolások, egyetemisták ennél jóval nagyobb része. Az említett 2001/2002-es vizsgálat 85%-ot adott a nappali tagozatosok esetében, s kétharmados arányt a levelező tagozatosok esetében. Figyelembe véve az azóta eltelt időszakot és az egyetemek, főiskolák számítógépes infrastruktúráját, nem meglepő, hogy az ifjúságsegítő szakosok ennél jóval nagyobb arányban (93,3%) jelezték, hogy használják a világhálót, s ez az adat megegyezik más, közelmúltban végzett hallgatói vizsgálatok eredményeivel. Ilyen magas szintű elterjedtségnél tulajdonképpen már nem is igazán érdemes különbséget keresni az egyes hallgatói csoportok között, de azért megfigyelhető, hogy míg a nappali tagozatosok szinte kivétel nélkül beszámoltak internethasználatról, addig a levelező tagozatosok „csupán” 84%-a.

Az Ifjúság 2004 vizsgálatban a fiatalok 40%-a jelezte, hogy – rendszeresen vagy alkalmanként – dohányzik, ezen belül a diplomások körében ennél alacsonyabb értékek figyelhetők meg. Esetünkben az ifjúságsegítő szakos hallgatók 57,6%-a válaszolt úgy, hogy egyáltalán nem dohányzik, 9,2% pedig csak bizonyos alkalmakkor. A többiek – több-kevesebb rendszerességgel – rágyújtanak, sőt a hallgatók egytizede viszonylag erős do-

hányos, miután naponta egy dobozzal vagy még annál is többet szív. A lányok között több az alkalmi dohányos, míg a fiúk között az erősebb dohányos, magában a dohányzás tényében azonban a két nem tagjai hasonló arányban érintettek (természetesen figyelembe kell venni, hogy a kérdezettek között a női hallgatók erőteljes túlsúlya érvényesül). Az adatokban évfolyam szerint nem látunk kiugróan magas eltérést, tagozat szerint azonban megfigyelhető, hogy a nappali tagozatosok gyakrabban sorolták magukat a dohányosok közé, igaz, inkább a kevésbé intenzív dohányosok közé. Nem volt ez másképp a 2001/2002-es adatfelvétel során sem, ahol az akkori nappali tagozatos elsőévesek 55%-a jelezte, hogy nem dohányzik, míg a levelező tagozatosok 61%-a.

**Ön milyen gyakran dohányzik?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	nappali	levelező
naponta több mint egy dobozt szív	1,6	1,4	1,9
naponta egy dobozt szív	10,2	9,6	11,3
két-három napig tart egy doboz cigaretta	17,5	21,2	10,4
heti egy dobozzal szív	1,9	2,9	-
csak bizonyos alkalmakkor dohányzik	9,2	8,7	10,4
nem dohányzik	57,6	55,3	62,3
válaszhiány	1,9	1,0	3,8

A legtöbben 14–18 éves koruk között gyújtottak rá először (47%). Hozzá kell azonban tennünk, hogy a megkérdezettek egynegyede azt jelezte, hogy még soha nem gyújtott rá, s további 12,4% azoknak az aránya, akik nem válaszoltak a kérdésre, s akiknek egy jelentős része valószínűleg szintén soha nem gyújtott rá, hiszen jelenleg sem dohányzik. Ezek az adatok összhangban vannak az Ifjúság 2004 eredményeivel, hiszen ott a fiatalok egyharmada jelezte, hogy soha nem gyújtott még rá, s az első dohányos élmény ott is a fiatalok felénél már 16 éves kor előtt bekövetkezett (esetünkben a hallgatók 41,4%-a legfeljebb 16 éves volt, amikor rágyújtott az első cigarettára).

A kérdezést megelőző hónap gyakorlatát tekintve a hallgatók 36,6%-a jelezte, hogy egyáltalán nem ivott alkoholt, s a többiek nagy része is legfeljebb egyszer-kétszer (44,6%). Ennél jóval kevesebben válaszoltak úgy, hogy gyakran fogyasztottak alkoholt: minden tizedik hallgató jelezte, hogy hetente kétszer vagy annál többször. Ezek az értékek kedvezőbbek, mint a fiatalokra és ezen belül a főiskolai-egyetemi hallgatókra általában jellemző értékek, ami nyilvánvalóan az erőteljes női túlsúlynak is köszönhető. Az Ifjúság 2004 adatai is azt mutatták ugyanis, hogy a két nem arányai jelentősen eltérnek ebben a kérdésben, főleg, ami az alkoholfogyasztás gyakoriságát illeti. A 2004-es vizsgálat diplomás fiatalokra vonatkozó adatai szerint 18% iszik legalább heti rendszerességgel szeszes italt, s ez a mintánkban is igen hasonló értéket mutat. (Az – intenzívebb – alkoholfogyasztás

erőteljesen nem-specifikus, amit az is alátámaszt, hogy míg a dohányzók arányában alig volt különbség az ifjúságsegítő szakosok és a BSc-képzésben részt vevők között, az alkoholfogyasztás esetében az összehasonlítás jóformán értelmetlen. Megfigyelhető ugyanis, hogy azokban a hallgatói csoportokban, így például a BSc-képzésben résztvevők körében, ahol erőteljes férfi túlsúly érvényesül, az alkoholfogyasztás jóval elterjedtebb.)

A nappali és a levelező tagozatosok eltérő értékei arra hívják fel a figyelmet, hogy az alkoholfogyasztásnak van egy olyan része, amely az ifjúsági életmódhoz, az aktív egyetemista, főiskolás életmódhoz köthető, s amely az életkor előrehaladtával, az életviszonyok átrendeződésével valószínűleg nagymértékben átalakul. A 2001/2002-es hallgatói vizsgálat eredményeihez képest az alkoholt nem fogyasztók aránya a mi mintánkban mind a nappali, mind pedig a levelező tagozatosok körében jóval magasabb, ami nyilvánvalóan ugyancsak az ifjúságsegítő hallgatók körében megfigyelhető magasabb női aránynak köszönhető, hiszen a lányok körében abban a felmérésben is tapasztalható volt a kevésbé intenzív alkoholfogyasztás.

**Milyen gyakran ivott alkoholt az elmúlt hónapban?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	nappali	levelező	férfiak	nők
heti három alkalomnál gyakrabban	2,2	3,4	-	7,2	1,2
kb. heti háromszor	1,9	2,9	-	7,3	0,8
kb. heti kétszer	6,1	6,3	5,7	18,2	3,5
kb. hetente egyszer	6,7	7,2	5,7	5,5	7,0
egyszer-kétszer	44,6	50,0	34,0	43,6	45,0
nem iszik alkoholt	36,6	29,3	50,9	18,2	40,3
válaszhiány	1,9	1,0	3,8	-	2,3

Az ifjúságsegítő szakra járók közel kétharmadának van olyan barátja, ismerőse, aki fogyasztott már kábítószer. Jóllehet, ezt az adatot nem szabad egy az egyben összevetni más hallgatói csoportok válaszaival, hiszen ezen hallgatók egy része munkája során vagy önkéntesként valószínűleg a többiekénél gyakrabban kerül kapcsolatba ilyen fiatalokkal, érdekes módon mégis igen hasonló értéket mutat más csoportokéval. Már a 2001/2002-es felmérés során is az derült ki, hogy az elsős hallgatók csaknem kétharmadának volt olyan ismerőse, barátja, aki kipróbált valamilyen szert, s a BSc-s hallgatók 65%-a vallott így. Az ifjúságsegítő szakos hallgatók 22%-a jelezte, hogy ő maga is kipróbálta már a kábítószer – amely érték összhangban van más hallgatói csoportok adataival –, s az így válaszolók leggyakrabban a középiskolás kort jelölték meg első próbálkozásként. Az érintettek csaknem háromnegyede a szer kipróbálásakor még legfeljebb 18 éves volt, de kétötödükénél már 16 éves korukban, vagy azt megelőzően sor került az első használatra. Nyilvánvalóan a kábítószer-fogyasztás elmúlt évtizedekbeli terjedésével is magyarázható, hogy az egyes életkori csoportok között je-

lentős eltérések vannak: a 30 év alattiak gyakrabban éltek már legalább egyszer ezzel a szerrel, mint idősebb társaik, s a férfiak körében is jóval magasabbak az értékek, mint a nők körében. Az is megfigyelhető, hogy a diplomás szülővel rendelkező fiatalok magasabb arányban próbálták már ki a drogot, ami összhangban van azokkal a kutatási eredményekkel, amelyek azt mutatják, hogy a kábítószer kipróbálása és fogyasztása inkább a magasabb társadalmi státuszhoz kötődik.

**Előfordult-e, hogy kipróbálta a kábítószer?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	nappali	levelező	férfiak	nők	max. 22 éves	23-29 éves	30 éves és felette
igen	22,0	27,4	11,3	45,5	17,1	26,3	23,5	11,0
nem	76,1	71,2	85,8	54,5	80,6	71,2	75,3	87,7
válaszhiány	1,9	1,4	2,8	-	2,3	2,6	1,2	1,4

Az ifjúsági csoportokkal, a szubkultúrákkal való találkozásra jó alkalmat adnak a különböző fesztiválok, amelyeken a fiatalok tizede jelezte részvételét. A Sziget Fesztivált (11,5%) és a Művészetek Völgyét (9,6%) említették a legtöbben, de 3,2% járt valamilyen külföldi fesztiválon is. E három csoport között átfedés van, így módon a hallgatók 18,8%-a tartozik azok közé, akik a három helyszín valamelyikét megjelölték. Az idei Sziget Fesztivál a hallgatók 31,2%-ának szerepelt a tervei között, a Művészetek Völgyébe a kérdés időszakában 36,3% kívánt ellátogatni, míg 9,2% valamely külföldi fesztivált is tervbe vett. Az adatok azt mutatják, hogy az ifjúságsegítő képzésre járó fiatalok fesztivállátogatási gyakorisága inkább a technikumot végzetek erre vonatkozó adatával mutat egyezést, mint a főiskolára-egyetemre járók szokásaival (ld. Ifjúság 2004 adatai).

Összességében a férfiak jóval gyakrabban számoltak be arról, hogy jártak az elmúlt évben valamelyik fesztiválon (34,5%, szemben a nők 15,5%-ával), az egyes életkori csoportok között azonban minimális eltérés tapasztalható. A nappali tagozatosok szabadidő-töltésébe, életmódjába jobban belefértnek a fesztiválok, 22,6%-uk vett részt ilyeneken, szemben a levelező tagozatosok 11,3%-ával.

**A legutóbbi alkalommal volt-e az alábbi fesztiválokon? Tervezi-e, hogy a következő fesztiválokra (is) elmegy?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	volt-e?			tervezi-e?		
	igen	nem	válaszhiány	igen	nem	válaszhiány
Sziget Fesztivál	11,5	76,8	11,8	31,2	46,8	22,0
Művészetek Völgye	9,6	76,1	14,3	36,3	43,9	19,7
külföldi fesztivál	3,2	61,1	35,7	9,2	45,9	44,9

A megkérdezett hallgatók többsége a maga módján vallásos (52,5%), aktív vallásosnak, az egyház tanításai szerint élőknek pedig 7,6%-uk definiálta magát. Bizonytalan világnézetében a hallgatók 8,9%-a, 22,3%-uk nem tartja vallásosnak magát, 6,7%-nak pedig kifejezetten más a meggyőződése. A nők valamivel vallásosabbnak érzik magukat, mint a férfi hallgatók, amit az is mutat, hogy a többségében férfiakból álló BSc-hallgatókat kevésbé intenzív vallásosság jellemez. Az Ifjúság 2004 adataival összevetve a válaszokat, szinte hasonló értékeket figyelhetünk meg, az eltérések nem számottevőek, s módszertani okokból is adódhatnak.

**Az alábbi kijelentések közül melyik illik Önre leginkább?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	ifjúságsegítő	Ifjúság 2004	BSc-képzés
vallásos, az egyház tanítását követi	7,6	10	7,8
vallásos a maga módján	52,5	48	41,4
nem tudja megmondani, hogy vallásos-e vagy sem	8,9	4	8,2
nem vallásos	22,3	24	25,5
nem vallásos, határozottan más a meggyőződése	6,7	13	13,8
válaszhiány	1,9	1	3,4

Civil szervezetekkel való kapcsolat

A fiatalok 48,1%-a válaszolt úgy, hogy érdekli a politika, ami viszonylag magas értéknek tekinthető. Az adat összevetését más hasonló felmérések adataival nehezíti a kérdésfeltevés eltérő módja, mindazonáltal az Ifjúság 2004 vizsgálat alapján a kutatók a fiatalok 63%-át abba a csoportba sorolták, akiket nem különösebben érdekel a politika. Igaz, amennyiben a mintát leszűkítjük a főiskolásokra, egyetemistákra, a politika iránti érdeklődés ennél magasabb értéket mutat. Hasonlóképp a 2001/2002-es tanévben megkérdezett elsőévesek közel fele válaszolt úgy, hogy érdekli a politika, a BSc-képzésben részt vevőknek pedig a kétötöde (2006-ban). Az ifjúságsegítő szakosok erőteljes politikai érdeklődésének már csak amiatt is hinni lehet, mert egyharmaduk jelenleg is tagja valamilyen civil szerveződésnek (szakmai vagy kulturális szervezet, egyesület, ifjúsági szervezet, egyházi, jótékonyági szervezet stb.), míg az Ifjúság 2004 vizsgálat során a megkérdezettek csak 15%-a jelezte ezt, igaz, a 2001/2002-es hallgatói vizsgálat adatai is egyharmad körüli értéket mutattak, s intézetünk Sziget-

vizsgálatai is rendre e körüli értéket jeleznek.⁹ Ez azt jelenti, hogy az ifjúságsegítő szakos hallgatók nem kötődnek jobban a civil szférához, mint az „átlaghallgatók” vagy a középosztálybeli fiatalok, jóllehet jobban, mint az ifjúság egésze.

A személyes kötődés valamilyen civil szerveződéssel erősebbnek tűnik a férfiaknál, a levelező tagozaton tanulóknál, azoknál, akik jelenleg is dolgoznak, illetve akiknek van valamilyen tapasztalatuk az ifjúságsegítő munka terén.

**A kérdezett jelenleg tagja-e valamilyen civil szervezetnek
(valamely szervezettel jelenleg is kapcsolatban állók aránya, N=314)**

	összesen	férfi	nő	nappali tagozat	levelező tagozat	van tapasztalata ifjúságsegítés terén	nincs tapasztalata
megjelölt valamilyen civil szervezetet	32,9	45,5	30,2	28,8	40,6	53,3	20,1
nem jelölt meg civil szervezetet	67,1	54,5	69,8	71,2	59,4	46,7	79,9

A hallgatók ennél nagyobb része tartozik azonban azok közé, akiknek valamilyen civil szervezeti múltjuk van, hiszen 57,0%-uk jelezte, hogy van olyan civil szervezet, mozgalom, amelyikkel jelenleg is kapcsolatban áll, vagy a múltban kapcsolatban állt. A válaszokat ezúttal is a kérdezett neme és munkatapasztalata befolyásolja leginkább.

**Van-e olyan civil szervezet, mozgalom (kulturális, művészeti, sport stb.),
mellyel kapcsolatban áll, illetve részt vesz a munkájában, vagy régebben
kapcsolatban állt vele, részt vett a munkájában?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	férfi	nő	nappali tagozat	levelező tagozat	1. évfolyam	2. évfolyam
igen	57,0	72,7	53,9	53,4	64,2	60,2	53,7
nem	36,3	25,5	38,4	39,4	30,2	33,7	38,8
válaszhiány	6,7	1,8	7,8	7,2	5,7	6,0	7,5

⁹ A Sziget Fesztivált a Felsőoktatási Kutatóintézet (korábbi nevén: Oktatáskutató Intézet) Ifjúságkutató Csoportja 1997-től kutatja Gábor Kálmán vezetésével. Az idei kérdőív fő témaköre a fiatalok civil szervezetekhez való viszonya volt, amelynek keretében lehetőségünk nyílt néhány kifejezetten az ifjúságsegítő szakmával kapcsolatos kérdés vizsgálatára is.

Van-e olyan civil szervezet, mozgalom (kulturális, művészeti, sport stb.), mellyel kapcsolatban áll, illetve részt vesz a munkájában, vagy régebben kapcsolatban állt vele, részt vett a munkájában? (a válaszok százalékos megoszlása aszerint, hogy van-e tapasztalata az ifjúságsegítés terén, N=314)

	összesen	van tapasztalata	nincs tapasztalata
igen	57,0	80,8	42,3
nem	36,3	15,8	49,0
válaszhiány	6,7	3,3	8,8

A konkrét szervezeteket tekintve a legtöbben a sportklubokat, sport-egyesületeket, valamint az ifjúsági és diákszervezetekkel való kapcsolatot jelölték meg – különösen, ami a régebbi időszakot illeti –, de hasonló arányban vannak, akik valamilyen művészeti csoport tagjai (voltak), vagy valamely hobbival kapcsolatos szervezethez tartoznak/tartoztak.

**Milyen típusú szervezettel áll kapcsolatban?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	jelenleg is	régebben	nem tagja, nem volt tagja
sportklub vagy egyesület	11,5	20,4	68,1
hobbival kapcsolatos szervezet vagy klub (gyűjtők, fanklubok, számítástechnikai klub stb.)	5,7	15,3	79,0
kulturális vagy művészeti csoport, szervezet	9,9	17,8	72,3
ifjúsági és diákszervezet	8,6	20,4	71,0
egyházi szervezet, vallási közösség, csoport	6,1	8,9	85,0
társadalmi jóléttel foglalkozó vagy jótékonyági szervezet	5,7	4,5	89,8
lelki és szociális problémákkal foglalkozó szervezet	4,5	4,1	91,4
emberi jogi mozgalom vagy szervezet	1,3	1,3	97,5
természetvédelmi, állatvédelmi vagy környezetvédelmi szervezet	4,5	6,4	89,1
szakmai egyesület	4,5	2,2	93,3

A középiskolai évek alatti diákszerveződésekben folytatott aktivitásra külön is rákérdeztünk, s ez alapján az derült ki, hogy a hallgatók 47,8%-a volt tagja valamilyen diákszervezetnek, diákkörnek. Bár jellemzően vezetői funkciót nem betöltő tagokról van szó, a hallgatók egytizede vezető tisztségviselő (is) volt valamilyen szerveződésben. A középiskolai szervezeti tagság is jellemzőbb volt a fiúkra, s úgy tűnik, hogy a középiskolai élmény kihatással volt a későbbi életpályára is, hiszen azok, akik akkor tagok voltak, az átlagosnál magasabb arányban dolgoznak vagy dolgoztak valamilyen, az ifjúsággal foglalkozó területen, s nagyobb eséllyel tagjai jelenleg is valamilyen civil szerveződésnek.

**Középiskolai évei alatt volt-e Ön tagja valamilyen diákszerveződésnek?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	vezető tagja volt	tagja volt	nem volt tagja
diákönkormányzat	4,8	13,7	81,6
iskolai újság, iskolarádió, iskolatévé	2,9	9,9	87,2
diáksporthör	1,3	17,5	81,2
iskolai zenekar, énekkar, színjátszó kör	1,9	26,4	71,7
egyéb	1,3	1,9	96,8

Problémaérzékenység, az ifjúságsegítő munka feltételrendszere

Az ifjúságsegítő hallgatók túlnyomó többsége a mai Magyarország igen nagy problémájának látja a munkanélküliséget (74,8%), az általunk felsoroltak közül messze ez kapta a legmagasabb értéket. Az ebben a témában megmutatkozó problémaérzékenység azonban nem csupán őket jellemzi, hanem a fiatalok többségét is. Ezt támasztják alá azok az adatok, amelyek a Sziget Fesztiválon szórakozó fiatalok véleményét tükrözik, hiszen az itt megkérdezettek közül is ezt jelölték meg a legtöbben a legfontosabb problémaként (46%), s további 42% volt azoknak az aránya, akik elég nagy problémának tartják ezt.

Az alkohol- és a drogfogyasztás, valamint a bűnözés minden második ifjúságsegítő szakos hallgató szerint igen nagy probléma, s a többiek is alapvetően problémákat látnak e téren, hiszen mindössze a hallgatók egytizede válaszolt úgy, hogy az egyáltalán nem vagy kevésbé probléma. Mindezek a Szigetre kilátogató fiatalok körében is a leginkább hangsúlyozott problémák közé tartoznak, a bűnözést csaknem kétötödnyien, a másik két problémát egyharmadnyian sorolták a legsúlyosabbak közé, s még az alkohol- illetve droghalálakat is csupán egytizednyien nem ítélik egyáltalán súlyosnak. Összehasonlítva a Szigeten megkérdezettek és a problémákkal legalább elméleti síkon gyakrabban találkozó ifjúságsegítő szakos hallgatók válaszait, egyértelműen kijelenthetjük, hogy utóbbiak problémaérzékenysége jóval magasabb az – egyébként a Szigeten megforduló iskolázottságát és társadalmi-szociális hátterét tekintve inkább a középosztályhoz tartozó – fiatalokénál.

A közösségi kapcsolatok kiüresedését, a magányt, unalmat is az ifjúságsegítő szakos kérdezettek kétharmada inkább a problémák közé sorolta, s még ennél is többen vélik úgy, hogy az etnikai konfliktusok is súlyos teherként nehezedenek a mai magyar társadalomra.

Véleménye szerint milyen mértékben jelentenek problémát az alábbiak ma Magyarországon? (a válaszok százalékos megoszlása, N=314)

	egyáltalán nem	kis probléma	nagy	igen nagy	válasz- hiány
munkanélküliség	-	1,9	21,3	74,8	1,9
etnikai konfliktusok	1,0	15,0	50,3	31,2	2,5
fiatalok–felnőttek ellentétei	5,1	41,4	39,5	11,8	2,2
a fiataloknak kevés a pénzük	1,6	22,9	37,3	34,1	4,1
túlságosan magas iskolai/munkahelyi elvárások	4,1	25,2	39,5	28,0	3,2
alkoholfogyasztás	1,3	10,8	35,0	50,0	2,9
drogfogyasztás	1,0	11,1	36,6	48,4	2,9
bűnözés	0,6	9,2	38,9	47,8	3,5
magányosság/társas kapcsolatok hiánya	2,9	26,1	41,7	26,8	2,5
társas kapcsolatok kiüresedése	2,9	22,0	42,7	28,7	3,8
emberi jogok tiszteletben nem tartása	1,3	23,6	50,3	21,7	3,2
példaképek hiánya	8,6	32,5	37,6	18,2	3,2
a fiatalokat nem veszik komolyan	2,9	27,1	43,0	23,6	3,5
sok információ éri egyszerre az embert	9,9	32,8	35,4	18,2	3,8
unalom, sokan nem tudják, mit kezdenek magukkal	5,4	20,7	36,0	35,0	2,9

Véleménye szerint milyen mértékben jelentenek problémát az alábbiak ma Magyarországon? (átlagértékek és szórás*)

	Ifjúságsegítő		Sziget 2006	
	átlagérték	Std. Dev.	átlagérték	Std. Dev.
munkanélküliség	3,74	0.4800	3,34	0.7159
etnikai konfliktusok	3,15	0.7022	3,07	0.8462
fiatalok–felnőttek ellentétei	2,59	0.7672	2,21	0.8081
a fiataloknak kevés a pénzük	3,08	0.8102	2,70	0.9205
túlságosan magas iskolai/munkahelyi elvárások	2,94	0.8483	2,53	0.9531
alkoholfogyasztás	3,38	0.7337	2,85	0.9394
drogfogyasztás	3,36	0.7223	2,93	0.9202
bűnözés	3,39	0.6853	3,22	0.7664
magányosság/társas kapcsolatok hiánya	2,95	0.8121	2,71	0.9134
társas kapcsolatok kiüresedése	3,01	0.0848	-	-
emberi jogok tiszteletben nem tartása	2,95	0.7206	2,82	0.8897
példaképek hiánya	2,67	0.8802	2,28	0.9748
a fiatalokat nem veszik komolyan	2,90	0.7978	2,38	0.9120
sok információ éri egyszerre az embert	2,64	0.9029	2,25	1.0220
unalom, sokan nem tudják, mit kezdenek magukkal	3,04	0.8933	2,73	1.0102

* ahol 1=egyáltalán nem probléma, 4=igen nagy probléma

A nők a legtöbb felsorolt problémát kissé súlyosabbnak vélik, ezen belül is leginkább az alkohol- és drogproblémákat, illetve a bűnözést. A válasszokban alig van eltérés az egyes életkori csoportok között: egyedül a példaképek hiányát ítélik meg a legfiatalabbak jóval kevésbé problémaként, mint a 30 év felettiek. A válaszokat lényegében az sem befolyásolja, hogy a fiatalok általában hogyan vélekednek a társadalom jövőjéről, jóllehet a hallgatók eléggé megosztottak ebben a kérdésben: 21,3%-uk inkább optimistán szemléli a társadalom dolgainak az alakulását, 30,9% pedig inkább pesszimistán. A hallgatók csaknem fele ambivalens, azaz hol így, hol úgy érez (csak néhányan nem válaszoltak a kérdésre). Feltűnő az előbbi csoportba tartozók nagy száma, ennek a kevésbé határozott állásfoglalásnak a nagy aránya valószínűleg annak is köszönhető, hogy a kérdezettek – maguk előtt látva a kérdőívet és annak válaszait – jobban hajlottak egy ilyen „is-is” válasz elfogadására.

**Hogyan ítéli meg a társadalom jövőjét?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)**

	összesen	nappali	levelező	1. évfolyam	2. évfolyam
inkább optimistán/derülátóan	21,3	20,2	23,6	25,9	15,6
inkább pesszimistán/borúlátóan	30,9	30,8	31,1	30,1	32,0
is-is, változó	46,2	48,1	42,5	42,2	51,0
válaszhiány	1,6	1,0	2,8	1,8	1,4

	férfiak	nők	max. 22 éves	23–29 éves	30 éves és felette
inkább optimistán/derülátóan	25,5	20,5	18,6	21,2	27,4
inkább pesszimistán/borúlátóan	29,1	31,0	32,1	34,1	24,7
is-is, változó	45,5	46,5	46,8	44,7	46,6
válaszhiány	-	1,9	2,6	-	1,4

Sokkal kedvezőbb véleménnyel voltak az ifjúságsegítő szakos hallgatók a saját jövőjükkel kapcsolatban, e tekintetben minden második hallgató optimistán szemléli a jövőt, 11,1%-uk inkább pesszimista, 37,3%-uk azonban hol ilyen, hol olyan. Ezúttal is megfigyelhető, hogy a személyes kérdéshez képest az önkitöltős kérdőív kevésbé „szorította be” a válaszadókat valamelyik válaszkategóriába, ezáltal az „is-is” válaszok aránya magasabb lett, mindazonáltal korábbi vizsgálatok eredményeivel összhangban van az, hogy a saját jövőt most is sokkal kedvezőbbnek ítélik meg a fiatalok, mint a társadalom jövőjét.

Hogyan ítéli meg a saját jövőjét?
(a válaszok százalékos megoszlása, N=314)

	összesen	nappali	levelező	1. évfo- lyam	2. évfo- lyam
inkább optimistán/derülátóan	50,0	50,0	50,0	54,2	44,9
inkább pesszimis- tán/borúlátóan	11,1	10,6	12,3	11,4	10,9
is-is, változó	37,3	38,5	34,9	32,5	42,9
válaszhiány	1,6	1,0	2,8	1,8	1,4

	férfiak	nők	max. 22 éves	23–29 éves	30 éves és felette
inkább optimistán/derülátóan	56,4	48,8	47,4	52,9	52,1
inkább pesszimis- tán/borúlátóan	7,3	11,6	11,5	9,4	12,3
is-is, változó	36,4	37,6	38,5	37,6	34,2
válaszhiány	-	1,9	2,6	-	1,4

Az, hogy a megkérdezett hallgatók saját jövőjüket illetően kevésbé pesszimisták, mint az ország egészére vonatkozóan, nem új jelenség, a hallgatói vizsgálatokon túlmenően számos más vizsgálatban is megfigyelhető (ld. pl. a 2005-ös Sziget-kutatást). E nagyfokú eltérés oka ezúttal is részben az lehet, hogy a fiatalok magukat a „szerencsésebbek” közé tartozónak tartják, s a különbséget annál is inkább érzik, mert a társadalmi problémákra is nyitottabbak, érzékenyebbek, s tanulmányaik, munkájuk révén sokuknak alkalmuk volt találkozni kudarcos egyéni sorsokkal, problémás szituációkkal.

A két kérdésre adott válasz azonban sok esetben egymással is összefügg, amennyiben a társadalom jövőjét pozitívan szemlélők körében 82% a saját jövőről is ugyanígy gondolkodik, ugyanakkor ez nem igaz a pesszimista társadalmi jövőképpel rendelkezőkre, hiszen közöttük egyenlő (egyharmad-egyharmad-egyharmad) arányban vannak azok, akik saját jövőjüket kedvezőnek látják, akik kedvezőtlennek tartják, illetve akik ambivalensek, azt hol így, hol úgy ítélik meg. A társadalom jövőjét olykor derülátón, olykor borúlátóan szemlélők fele saját életével kapcsolatban is ambivalens, a többiekről viszont nem mondható el, hogy pesszimisták lennének, sokkal inkább derülátók.

Izgalmas kérdés, hogy vajon az ifjúságsegítői munka sikerét milyen mértékben határozza meg az elméleti tudás, a gyakorlati készségek, az emberi kvalitások. Nyilvánvalóan ezek mindegyike szükséges valamilyen szinten, éppen ezért kíváncsiak voltunk, hogy maguk az ifjúságsegítő szakosok hogyan vélekednek erről. A válaszokat ezúttal is ütköztetjük a Szigeten megkérdezett fiatalok véleményével, akiknél a kérdés kis mértékben módosult, amennyiben pontosan így hangzott: „Véleményed szerint milyen tudással és tulajdonságokkal kell rendelkeznie annak, aki a fiatalok problémáival foglalkozik?”. A hallgatók a „jó ifjúságsegítővel” kapcsolatos elvá-

rások között számos tulajdonságot, készséget szerepeltettek, s a válasszokból az derül ki, hogy – bizonyos alapismeretek megléte mellett – a hangsúlyt sokkal inkább a személyiségvonásokra helyezik. A hallgatók háromnegyede a jó kapcsolatteremtő, konfliktusmegoldó képességet nélkülözhetetlennek tartja ehhez a munkához, de csaknem ugyanennyien azt is maximálisan fontosnak tartják, hogy a fiatalokkal foglalkozó személy empátiával viseltessen irántuk. Bár a jogi ismeretek meglétét és a nemzetközi szakirodalmi tájékozottságot kevesebben tartják alapkritériumnak a munka sikeres elvégzéséhez, azok is kevesen vannak, akik ezekkel kapcsolatban úgy ítélik meg, hogy az ilyen jellegű tudás egyáltalán nem szükséges.

Ön szerint milyen tudással és tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy jó ifjúságsegítőnek? (százalékos arányok és az ötfokú skála átlagértékei, N=314)

	„1”	„2”	„3”	„4”	„5”	válaszhiány	átlagérték*
naprakész elméleti szakmai tudás az ifjúságot érintő tudományos eredményekről	0,6	6,4	19,4	24,5	46,5	2,5	4,13
jogi ismeretek	1,3	5,4	21,0	36,9	32,8	2,5	3,97
pszichológiai ismeretek	0,3	0,6	10,2	30,9	55,4	2,5	4,44
szociológiai ismeretek	0,6	1,9	15,6	37,3	41,4	3,2	4,21
a nemzetközi, ifjúsággal kapcsolatos szakirodalom ismerete	1,3	11,8	35,0	32,8	16,2	2,9	3,52
jó szervezési, menedzselési képességek, készségek	1,3	3,8	17,2	30,9	44,6	2,2	4,16
jó probléma- és konfliktusmegoldó képességek	0,3	0,3	2,5	15,0	79,6	2,2	4,77
empatikus személyiség	0,6	0,6	4,5	19,4	72,6	2,2	4,66
nyílt személyiség	0,6	0,6	2,9	30,6	62,1	3,2	4,58
értékeket közvetít	0,3	1,0	8,0	31,2	56,7	2,9	4,47
mintaadó személyiség	0,6	2,5	8,0	32,5	53,8	2,5	4,40
jó kapcsolatteremtő képesség	0,6	0,3	1,0	15,3	80,3	2,5	4,79

* ahol 1=egyáltalán nem szükséges, 5=teljes mértékben szükséges

Véleményed szerint milyen tudással és tulajdonságokkal kell rendelkeznie annak, aki a fiatalok problémáival foglalkozik? (százalékos arányok és az ötfokú skála átlagértékei a Szigeten megkérdezettek körében, N=1040)

	„1”	„2”	„3”	„4”	„5”	válasz- hiány	átlag- érték*
naprakész elméleti szakmai tudás az ifjúságot érintő tudományos eredményekről	4,2	7,6	21,1	21,8	42,0	3,2	3,93
jogi ismeretek	2,3	7,6	24,9	30,0	32,3	2,9	3,85
pszichológiai ismeretek	1,3	3,4	10,6	25,8	56,2	2,9	4,36
szociológiai ismeretek	1,8	3,8	13,7	29,4	48,1	3,2	4,22
a nemzetközi, ifjúsággal kapcsolatos szakirodalom ismerete	5,2	14,4	32,6	25,1	19,1	3,6	3,40
jó szervezési, menedzselési képességek, készségek	2,5	5,1	17,7	31,3	40,3	3,1	4,05
jó probléma- és konfliktusmegoldó képességek	0,9	1,3	6,4	18,2	69,9	3,3	4,60
empatikus személyiség	0,6	2,4	9,4	21,2	63,4	3,1	4,49
nyílt személyiség	1,3	1,6	9,5	21,4	63,3	2,9	4,48
értékeket közvetít	2,1	3,2	14,6	25,5	50,9	3,8	4,24
mintaadó személyiség	3,5	6,2	17,8	24,2	45,3	3,1	4,05
jó kapcsolatteremtő képesség	1,1	1,1	6,1	19,7	69,6	2,5	4,60
magas szintű nyelvtudás	6,7	10,4	28,5	24,1	27,1	3,2	3,56

* ahol 1=egyáltalán nem szükséges, 5=teljes mértékben szükséges

Sziget-kutatásaink azt mutatják, hogy lényegében a potenciális célcsoport, „a fiatalok” válaszai sem különböznek az ifjúságsegítő szakosokétól, ami arra utal, hogy a hallgatók alapvetően jól érzékelik a fiatalokkal hivatásszerűen foglalkozni kívánókkal szemben támasztott igényeket. Talán a Szigeten megfordulók sajátos társadalmi-kulturális összetételének és a fesztivál miliőjének köszönhető, hogy az itt megkérdezettek valamivel kisebb jelentőséget tulajdonítanak egyes személyiségjegyeknek, annak, hogy a szakember egyúttal egyfajta példakép is legyen, empatikus személyiség, olyan, aki értékeket közvetít, ugyanakkor a nyílt viselkedést, a jó konfliktuskezelést, a pszichológiai ismereteket alapvetően elvárják tőle.

A potenciális munkaadók – civil szervezetek – véleménye

Az ifjúsági munkával kapcsolatban a Sziget Fesztiválon 2006-ban az ún. Civil Szigeten is kutatást végeztünk az ott jelenlévő civil szervezetek körében¹⁰. A kutatás egyebek mellett arra is kitért, hogy az ide kilátogató szervezetek milyen ismeretekkel és elvárásokkal rendelkeznek az ifjúságsegítő képzéssel kapcsolatban. A 83 felkeresett szervezet többsége egész hétre kitelepült a Szigetre, csak néhányan maradtak rövidebb ideig. A válaszadók túlnyomórészt a szervezet vezetésével megbízott személyek vagy a szervezet más fő-, illetve mellékállású munkatársa volt, de akadtak közöttük önkéntesek is (utóbbi sem zárja ki azonban a többéves munkakapcsolatot). A civil szervezetek között leggyakrabban alapítványok és egyesületek képviseltették magukat, amely szervezetek háromnegyede már 2000 előtt is működött, tehát az általa képviselt területen hosszabb múltra tekinthet vissza.

A felkeresett szervezetek típusa (százalékos arányok, N=83)

alapítvány	37,3
egyesület	42,2
egyház	2,4
egyéb	6,0
nem derül ki	12,0

A szervezetek képviselői több esetben kevésbé érznek súlyosnak egyes problémákat az általunk felsoroltak közül, bár a legfőbb súlypontokat a civil szervezetek is alapvetően azokra a témákra helyezték, amelyekre a Szigetre látogató fiatalok. Az érintett korosztálynál a civil szervezetek ugyanakkor kevésbé érzik problémának a fiatalok pénzhíányát, illetve a fiatalok-felnőttek ellentéteit, többen felhívták viszont a figyelmet a példaképek hiányára, valamint arra, hogy túlságosan sok információ éri egyszerre az embert.

¹⁰ A felmérésben nyújtott szakmai és szervezési segítségért ezúton is köszönetet mondunk a résztvevőknek, közöttük elsősorban Gábor Kálmánnak, Tomasz Gábornak és Bíró Krisztinának.

Véleménye szerint milyen mértékben jelentenek problémát az alábbiak ma Magyarországon? (esetszámok és a négyfokú skála átlagértékei, N=83)

	egyáltalán nem	kis	nagy	igen nagy	válasz- hiány	átlag- érték*
	probléma					
munkanélküliség	-	8,4	56,6	33,7	1,2	3,26
etnikai konfliktusok	6,0	33,7	36,1	20,5	3,6	2,74
fiatalok–felnőttek ellentétei	22,9	56,6	18,1	1,2	1,2	1,98
a fiataloknak kevés a pénzük	12,0	41,0	36,1	9,6	1,2	2,44
túlságosan magas iskolai/munkahelyi elvárások	16,9	36,1	32,5	12,0	2,4	2,38
alkoholfogyasztás	3,6	25,3	34,9	34,9	1,2	3,02
drogfogyasztás	2,4	32,5	37,3	25,3	2,4	2,88
bűnözés	1,2	22,9	51,8	22,9	1,2	2,98
magányosság/társas kapcsolatok hiánya	4,8	18,1	37,3	38,6	1,2	3,11
nacionalizmus növekedése	13,3	48,2	22,9	13,3	2,4	2,37
külföldiek kiszorítják a magyar fiatalokat a tanulásban/munkában	66,3	26,5	2,4	2,4	2,4	1,40
egészséges életmód hiánya	1,2	19,3	38,6	39,8	1,2	3,18
emberi jogok tiszteletben nem tartása	6,0	31,3	41,0	19,3	2,4	2,75
példaképek hiánya	16,9	28,9	30,1	21,7	2,4	2,58
a fiatalokat nem veszik komolyan	26,5	48,2	14,5	9,6	1,2	2,07
sok információ éri egyszerre az embert	21,7	24,1	28,9	24,1	1,2	2,56
unalom, sokan nem tudják, mit kezdjenek magukkal	4,8	27,7	39,8	25,3	2,4	2,88
környezetvédelmi problémák	-	7,2	33,7	56,6	2,4	3,51
nemek közötti konfliktusok	24,1	54,2	10,8	9,6	1,2	2,06
a globalizáció növekedése	9,6	33,7	30,1	25,3	1,2	2,72
a magyar fiataloknak külföldre kell menniük dolgozni	47,0	22,9	18,1	9,6	2,4	1,90

* ahol 1=egyáltalán nem probléma, 4=igen nagy probléma

A Szigeten megkérdezett szervezetek képviselőinek többsége ugyan még nem hallott az ifjúságsegítő képzésről, egy rövid magyarázat után azonban többségük úgy válaszolt, hogy szükség lenne ilyen szakemberekre, s még a saját szervezetüket tekintve is minden második úgy nyilatkozott, hogy munkájukhoz segítséget jelentenének. Az adatok értelmezéséhez azonban tudnunk kell, hogy a Civil Szigeten megkérdezettek között nem csupán fiatalokat közvetlen módon segítő szervezetek voltak, hanem olyan alapítványok, egyesületek is, amelyek elsődlegesen más területeket (pl. környezet- és természetvédelem, egészségügy, vallási közösségek stb.) céloznak meg munkájuk során.

**Ön hallott-e már az ifjúságsegítő képzésről?
(százalékos arányok, N=83)**

igen	33,7
nem	63,9
válaszhiány	2,4

**Mekkora igény van ifjúságsegítő szakemberekre?
(százalékos arányok, N=83)**

nagyon nagy szükség van rájuk	51,8
szükség van rájuk	42,2
kevésbé van szükség rájuk	1,2
egyáltalán nincs szükség rájuk	2,4
válaszhiány	2,4

**Lenne-e szükség ilyen szakemberre az Önök szervezeténél?
(százalékos arányok, N=83)**

igen	50,6
nem	42,2
válaszhiány	7,2

A Sziget Fesztiválon megtalálható szervezetek sokszínűsége egyúttal azt is eredményezte, hogy a kérdezettek igen változatosan látják azt, mely területeken van leginkább szükség ifjúságsegítő szakemberekre. Természetesen több választ is elfogadtunk, így az alábbiakban említett arányok, esetszámok nem összeadandóak. A szervezetek egytizedétől nem kaptunk választ a kérdésre, négy válaszadó azonban egyszerűen úgy válaszolt, hogy „minden területen”. Mások nem potenciális témaköröket, hanem inkább potenciális helyszíneket (pl. iskola, kollégium, diákotthon, kulturális iroda) vettek számba.

A konkrét szakterületeket említők közül azok vannak a legtöbben, akik a pályaválasztásra, az iskolaválasztásra helyezték a hangsúlyt, illetve ezzel párhuzamosan a karrierépítésben való segítségnyújtást említették (minden harmadik kérdezett). Ehhez kapcsolódik azoknak a válasza, akik kifejezetten a munkahelytalálás terén, az elhelyezkedésben, a munkanélküliség megszüntetésében tartják fontosnak ilyen szakemberek bevonását. Az egészséges életmód, a prevenció (néhány esetben hangsúlyozottan a drogprevenció) a válaszadók egynegyede szerint fő területe az ifjúságsegítő munkának, s ha hozzájuk vesszük azok válaszait, akik a mentális segítségnyújtásra, a személyiségfejlesztésre is kitértek, akkor még népesebb az így válaszoló tábor. A válaszok között nagyobb számban (3–4 említés) szerepelt még az általános tájékoztatás, a környezetvédelmi problémák terén való információnyújtás, a szabadidő eltöltésének a segítése is.

A felkeresett szervezeteket is megkértük arra, hogy az általunk összeállított listán jelöljék meg, hogy szerintük az ifjúságsegítő szakembereknek milyen képességekkel, tudással, tulajdonságokkal kell rendelkezniük. Miután a szervezetek között számos olyan van, amelyik nem kifejezetten fiatalokkal foglalkozik, így az alábbi táblázatban külön oszlopban tüntetjük fel azoknak a válaszait, akik úgy nyilatkoztak, hogy szervezetüknél szükség van/szükség lenne ifjúságsegítő szakemberekre.

Látható, hogy a potenciális munkaadók nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szakmai ismereteknek, mint a civil szervezetek általában, az átlagértékek – az elméleti szaktudás kivételével – megközelítik azokat, amelyeket maguktól a képzésben részt vevő hallgatóktól kaptunk. A civil szervezeteknél dolgozó munkatársak válaszai nagymértékben összecsengenek az ifjúságsegítő szakosok meglátásaival, ugyanakkor megfigyelhető, hogy egyes vonatkozásokban kevésbé vannak összhangban a potenciális célcsoport, a Szigeten megforduló fiatalok elvárásaival, miután ők egyes ismereteket, készségeket és személyiségjegyeket (jogi ismeretek, jó szervezési készség, empatikus személyiség) kevésbé hangsúlyoztak.

Ön szerint milyen tudással és tulajdonságokkal kell rendelkeznie egy jó ifjúságsegítőnek? (százalékos arányok és az ötfokú skála átlagértékei, N=83)

	„1”	„2”	„3”	„4”	„5”	válaszhiány	átlagérték ¹¹	átlagérték ¹²
naprakész elméleti szakmai tudás az ifjúságot érintő tudományos eredményekről	2,4	9,6	32,5	32,5	15,7	7,2	3,53	3,67
jogi ismeretek	3,6	6,0	18,1	42,2	24,1	6,0	3,82	4,13
pszichológiai ismeretek	-	-	8,4	36,1	49,4	6,0	4,44	4,38
szociológiai ismeretek	1,2	7,2	22,9	28,9	33,7	6,0	3,92	4,15
a nemzetközi, ifjúsággal kapcsolatos szakirodalom ismerete	2,4	13,3	38,6	22,9	16,9	6,0	3,41	3,68
jó szervezési, menedzselési képességek, készségek	-	2,4	10,8	26,5	54,2	6,0	4,41	4,50
jó probléma- és konfliktusmegoldó képességek	-	-	1,2	14,5	78,3	6,0	4,82	4,85
empatikus személyiség	1,2	-	-	20,5	72,3	6,0	4,73	4,73
nyílt személyiség	1,2	-	-	19,3	72,3	7,2	4,74	4,68
értékeket közvetít	1,2	1,2	9,6	22,9	59,0	6,0	4,46	4,48
mintaadó személyiség	-	2,4	12,0	28,9	50,6	6,0	4,36	4,30
jó kapcsolatteremtő képesség	-	-	1,2	13,3	79,5	6,0	4,83	4,78
magas szintű nyelvtudás	1,2	3,6	37,3	26,5	25,3	6,0	3,76	3,72

* ahol 1=egyáltalán nem szükséges, 5=teljes mértékben szükséges

¹¹ az összes szervezet körében

¹² csak azok körében, akik megjelölték, hogy munkájukhoz szükség lenne ilyen szakemberre

Összegzés

Az ifjúságsegítő szakosok túlnyomó többsége nő, s még a nappali tagozatosok átlagéletkora is meghaladja valamelyest a más szakokra járókét: a nappali tagozatosok átlagéletkora 22,7 év, a levelező tagozatosoké 33,1 év, a levelező tagozatosok fele 30 éves vagy idősebb. Ebből arra következtethetünk, hogy többen is vannak közöttük, akik egy-két sikertelen felvételi után valamilyen más szak helyett választották ezt a képzési formát. Ugyanakkor a szakválasztási motivációk sorában a szakmai elkötelezettség is sokaknál alapvető fontosságú.

Az ifjúságsegítő szakosok, ezen belül a nappali tagozatosok között összességében hasonló arányban vannak a gimnáziumban és szakközépiskolában végzetek, mint az elsőéves BSc-hallgatók között, körükben azonban kevésbé elterjedtek a 6-8 osztályos gimnáziumok, ami arra utal, hogy kevésbé „elit” gimnáziumokból érkeznek.

Bár a hallgatók 82,8%-a tud valamilyen idegen nyelven, a valamilyen nyelvből legalább középfokú nyelvvizsgával rendelkezők aránya alig egyötödni. Ez mindenképpen alacsony értéknek tekinthető, még akkor is, ha a nappali tagozatosok körében az arány kissé kedvezőbb (22,1%). Hasonló megállapításra juthatunk, ha a 2005/2006-os tanévben BSc-képzésre felvettek adatait vesszük alapul, hiszen vizsgálatunk szerint az itt tanuló nappali tagozatos hallgatók közel 60%-ának volt legalább középszintű nyelvvizsgálata a tanév végén.

A nappali tagozatosok 29,2%, a levelező tagozatosok 55,7%-a jelezte, hogy van munkatapasztalata az ifjúságsegítés terén, de ez gyakran nem munkaviszonyt, hanem valamilyen önkéntes segítői munkát jelent.

Az apa iskolai végzettsége szerint az ifjúságsegítő szakosok körében – más hallgatói csoportokhoz képest – felülreprezentáltak az alacsonyabb státuszú hallgatók. Az apa/anya foglalkozását tekintve ugyancsak alacsony azoknak a hallgatóknak az aránya, akiknek a szülei vezető beosztást töltenek be.

A nappali tagozatos ifjúságsegítő szakosok körében a jelenleg kevésbé elterjedt és/vagy drágább vagyontárgyak kisebb mértékben vannak jelen a szülők háztartásában, mint ami a többi nappali tagozatos hallgatóra jellemző, a saját vagyontárgyak esetében azonban jóval kiegyenlítettebb a kép. A levelező tagozatosok ebből a szempontból – nyilvánvalóan elsősorban életkori jellemzőik miatt – kedvezőbb helyzetet mutatnak, mint a nappaliak.

A szociális érzékenység, a másokon való segítség vágya, a fiatalok problémái iránti érzékenység a szakválasztás szempontjai között előkelő helyen

végzett, s szerepük abban is megmutatkozik, hogy a leginkább szükségesnek tartott és a tantárgystruktúrában még nagyobb hangsúllyal szerepeltetni vágyott tantárgyak között elsősorban pszichológiai, szociológiai és pedagógiai jellegűek szerepeltek, ugyanakkor igen sokan nagyobb teret adnának a szakmai gyakorlatnak is.

A szakmai gyakorlat szerepe azért is fontos, mert a hallgatók egyharmada kifejezetten prioritásként kezeli, hogy a szakmában el tudjon helyezkedni, jóllehet egyötödük ezt nem szeretné. A hallgatók mintegy fele szívesen folytatna még további tanulmányokat, elsősorban magasabb (BSc-) szinten, s többen is megjelölték a tanulás+munka kombinációt valamilyen formában.

Az adatokból úgy tűnik, hogy a tanulás iránti vágy részben a beteljesületlen álmok miatt fontos, részben a munkanélküliség elkerülését szolgálja. A hallgatók – bár szinte biztosra veszik, hogy el tudják végezni az iskolát – kevés reményt fűznek ahhoz, hogy végzettségüknek megfelelően tudnak majd elhelyezkedni.

Nem véletlen tehát, hogy egytizednyien biztosan, bő egyötödnyen pedig valószínűleg más szakot választanának, ha újra dönthetnének. Ezek a szakok azonban a legtöbb esetben „rokon” szakok, ami a szakterület iránti elköteleződést mutatja. A változtatási szándék mögött bizonyára az is húzódik, hogy a hallgatók egy része csak részben volt tájékozott arról, mire is számíthat tanulmányai során. Különösen a másodévesek tudtak keveset a szakról, s körükben igen magas volt azoknak az aránya, akik közvetlenül a jelentkezés előtt döntöttek a szakválasztásról.

A levelező tagozatosok elégedettebbek a képzés szakmai színvonalával, a két évfolyam közül pedig az elsőévesek az elégedettebbek. Az alacsonyabb elégedettségi értékek azonban nem feltétlenül csupán azzal vannak összefüggésben, hogy a többieknek sok problémájuk van az intézménnyel, a szakkal, hanem azzal is, hogy sok esetben megfelelő információk hiányában és/vagy a vágyott szak helyett vágtak bele ebbe a képzésbe.

A hallgatók – amennyiben kizárólag maguk dönthetnének elhelyezkedésükről – leginkább az önkormányzati és a szociális szférát preferálnák, de sokan dolgoznának szívesen valamely oktatási intézményben. Az elhelyezkedés terén tehát elsősorban az állami, önkormányzati szférában gondolkodnak.

Az ifjúságsegítő szakos hallgatók szabadidős tevékenysége és szórakozási szokásai nem különböznek lényegesen más hallgatói csoportokétól. Kivételt jelent ez alól az alkoholfogyasztás, amelyet – valószínűleg részben a nők magasabb aránya miatt – közülük kevesebben említettek.

A hallgatók 48,1%-a válaszolt úgy, hogy érdekli a politika, ami viszonylag magas értéknek tekinthető. Az „átlagfiatalhoz” képest jobban, a többi hallgatóhoz képest hasonló mértékben kötődnek a civil szférához. A hallga-

tók 57,0%-a jelezte, hogy van olyan civil szervezet, mozgalom, amelyikkel jelenleg is kapcsolatban áll, vagy a múltban kapcsolatban állt.

Összehasonlítva a Szigeten megkérdezettek és a problémákkal leg-
alább elméleti síkon gyakrabban találkozó ifjúságsegítő szakos hallgatók
válaszeit, egyértelműen kijelenthetjük, hogy az ifjúságsegítő szakosok
problémaérzékenysége magasabb a Szigeten megforduló fiatalokénál,
akik iskolázottságukat és társadalmi-szociális háttérüket tekintve inkább a
középosztályhoz tartoznak. Háromnegyedük a mai Magyarország igen
nagy problémájának látja a munkanélküliséget, ami azonban nem csupán
őket jellemzi, hanem a fiatalok többségét is. Az alkohol- és a drogfogyasz-
tás, valamint a bűnözés minden második ifjúságsegítő szakos hallgató sze-
rint igen nagy probléma.

A hallgatók szerint egy „jó ifjúságsegítőnek” – bizonyos alapismeretek
megléte mellett – fontos személyiségvonásokkal is kell rendelkeznie: há-
romnegyedük a jó kapcsolatteremtő, konfliktusmegoldó képességet nélkülö-
zhetetlennek tartja ehhez a munkához, de csaknem ugyanennyien azt is
maximálisan fontosnak tartják, hogy a fiatalokkal foglalkozó személy empá-
tiával viseltessen irántuk. A 2006-os Sziget-kutatásunk szerint egy potenci-
ális célcsoport, a Szigeten megforduló fiatalok válaszai nem különböznek
az ifjúságsegítő szakosokétól, ami arra utal, hogy a hallgatók alapvetően jól
érezékelik a fiatalokkal hivatásszerűen foglalkozni kívánókkal szemben tá-
masztott igényeket.

Irodalom

- Székelyi Mária (1999): Esélyek és esélyegyenlőtlenségek a felsőoktatásban. *Magyar Felsőoktatás*, 4. sz.
- Székelyi Mária, Csepeli György & Örkény Antal (1998): A felsőoktatási hallgatók társadalmi háttere, élet- és tanulmányi feltételeinek alakulása 1997-ben (Összefoglalás). *Magyar Felsőoktatás*, 9. sz.
- Gábor Kálmán (2006): *Kollégisták a felsőoktatásban*. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet. [Kutatás közben; 272].
- Gábor Kálmán & Kabai Imre (2001): *Elsős hallgatók szociológiai vizsgálata, 2001/2002-es tanév*. Budapest: Oktatókutató Intézet. [Kézirat].
- Gábor Kálmán & Szemerszki Marianna (2006): *Sziget Fesztivál 2005: Az új fiatal középosztály és az élettervezés*. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet. [Kutatás közben; 270].
- Gábor Kálmán, Szemerszki Marianna & Tomasz Gábor (2006): *A kétciklusú képzés kezdetei*. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet. [Felsőoktatás és munkaerőpiac].

Summary

Marianna Szemerszki: Youth career guidance training in tertiary education

*Institute for Higher Education Research, Budapest, 2006
Research Papers 277*

Youth career guidance training is a post-secondary training, which was first introduced into the Hungarian higher education system in 2003. In our research we focused on students studying on this field, asking them mostly about their carrier-motivation, aims, studying and living conditions..

Most students majoring in “youth career guidance” are female, and their average age slightly exceeds that of those studying in different departments - being 22.7 for full-time students and 33.1 for correspondence students (with half of the latter being 30 or over). From these figures we might conclude that quite a few of them going for this major had failed the entrance exams for another – first - choice. At the same time, though, many persons here listed professional regard as a priority motivating their choice of major.

Full-time students of the youth career guidance department who had completed their secondary studies (GCSE) in academic grammar schools or in vocational schools seem to have a similar ratio when we note who are BSc freshmen - though this is not typical with 6- or 8-year academic grammar schools, suggesting that such persons came via the route of a less “elite” or prestigious secondary education.

Even though 82.8% of such students have some knowledge of another language, only 20% of them have an intermediate language exam. This figure needs to be regarded as poor, even if the rate is marginally better (22.1%) among full-time students. We can arrive at a similar conclusion if we use as a starting point background data pertaining to BSc students starting in 2005/2006 - as, according to our survey, nearly 60% had at least got an intermediate language exam by the end of their second term.

With reference to work experience, 29.2% of full-time students and 55.7% of correspondence students indicated that they had had some such experience in the field of youth career guidance, though in many cases this had meant volunteer work, and not ‘real’ employment.

When observing the social status of the youth career guidance students by studying their fathers’ educational level we found that this was significantly lower when compared to other students’ fathers. We could also see a similarly lower ratio of such parents (father or mother) working in leading job positions.

Less common or more expensive assets are represented in smaller numbers in the households of the parents of full-time youth career guidance students compared to the situation of those doing different majors; yet when looking at their own, more specific properties the picture is more homogenous. Correspondence students in this respect are in a more advantageous position, mostly owing to their more advanced age.

When asked about their choice of major, social sensitivity and a desire to help others, concern for young people's problems were named as priorities; and this was also reflected in persons' answers identifying mostly psychological, sociological or pedagogical subjects as the main components of the curriculum or as subjects that such persons would put more of an emphasis on - though many would wish to have more practice and field work as well.

The importance of professional practice is also shown by the fact that this is seen as a priority by one-third of students, so that they could find a job more easily; though one-fifth of such students would *not* like to have this. Half of the students would happily continue their studies, mostly at a BSc level; and many of them chose a combination of work and study as an option in some form.

It seems from the data that a desire to study is partially rooted in unfulfilled dreams and, partially, within a strategy to prevent their unemployment. Even though students have little doubt about their being able to complete their studies, they also appear to have little hope of finding a job according to their educational attainments here.

It is no surprise, therefore, that at least 10% would definitely, and 20% would probably choose another major if they had an opportunity to choose again. In many cases their other choice would be in the same field, which shows that they are quite devoted to social issues. It can be suspected that one of the reasons for such a desire to change must be that some students were just only partially informed about what they would be expected to study when accepted into the department. Especially second-year students knew/know little about their department, and there is a very high rate of those who decided on applying for their major immediately before the entrance exam application deadline.

Correspondence students are more satisfied with the professional level of education – and, over the two years, freshmen more so than second-year students. Yet lower satisfaction figures do not necessarily correlate with the fact that many have problems with the institute or the department and with having begun their studies in the department in an ill-prepared way, in many cases without having obtained the necessary information - without this being the case with other departments where they failed to gain admission.

If students were free to decide where to be employed, they would preferably choose the local authority or social worker sectors, though many of

them would not mind working in an educational institute; so when talking about potential future employment, persons do think in terms of state and local council sectors.

The free time and social activities of youth career guidance students do not differ notably from the habits of other groups of students, except as regards alcohol consumption, which was not frequently mentioned, presumably owing to the higher number of female students here.

48.1% of the students said that they were interested in politics, which can be regarded as being a relatively high rate. Compared to the “average young person”, they have closer contact, while compared to other students they have a similar level of contact with the civil sector. 57% of the students indicated that they still have or they have had (i.e. in the past) contact with a civil organisation or movement.

When we compare answers given at the Sziget Festival by youth career guidance students who come across problems more often (at least on a theoretical level) with answers given by youngsters mostly having a middle class background and a related educational level, we can unambiguously state that the former are more sensitive to problems than are the latter. Three-quarters of such persons see unemployment a very big problem in Hungary, affecting not only them but other young people too. Every second young career guidance student sees alcohol, drug consumption and crime as a very serious social concern.

Besides acquiring a necessary basic knowledge, a “good young persons’ career guide” needs to have important features. Three-quarters of them see good relation-building (initiating) and conflict-solving abilities as vital for such a job, but nearly as many see empathy as being very important when it comes to being able to work with youngsters. According to our 2006 survey done at Sziget, the answers of a potential target group (young people going to the festival) do not differ from those given by youth career guidance students, which suggests that students do sense very well what criteria, requirements and demands will come from young people as regards those who wish to deal with them in a professional way.

A Felsőoktatási Kutatóintézet legújabb kiadványai

Kutatás közben füzet sorozat: A jelen kiadvány hátoldalán

Educatio folyóirat

Legújabb számaink:

- 2006/4, Változó egyetem
- 2006/3, Ötvenhat
- 2006/2, Képzés és munkaerőpiac
- 2006/1, Mérleg, 2002-2006
- 2005/4, Óvodák
- 2005/3, Egyházak és oktatás

Társadalom és oktatás könyvsorozat

2006

- 33. Sáska Géza: Rendszerek és váltások
- 32. Havas Gábor – Liskó Ilona: Óvodától a szakmáig
- 31. Bajomi Iván: Konfliktusok és konszenzusképzés az oktatásban
- 30. Kozma Tamás – Rébay Magdolna (szerk.): Felsőoktatási akkreditáció Közép-Európában

2005

- 29. Karády Viktor: A francia egyetem Napóleontól Vichyig
- 28. Lukács Péter: A felsőoktatás „tömegesedése”
- 27. Kozma Tamás: Kisebbségi oktatás Közép-Európában

2004

- 26. Lukács Péter – Nagy Péter Tibor (szerk.): Oktatáspolitikai Válogatás a hazai szakirodalomból
- 25. Polónyi István: A hazai oktatás gazdasági jellemzői a 20-21. századfordulón
- 24. Hrubos Ildikó (szerk.): A gazdálkodó egyetem

A Felsőoktatási Kutatóintézet kiadványai megrendelhetők az Intézet honlapján keresztül (www.hier.iif.hu).

A Kutatás közben sorozat újabb füzetek:

2006

- 276 Fehérvári Anikó – Györgyi Zoltán:** Kiút a gödörből: Az országos Foglalkoztatási Közalapítvány KID-programja
275 Fehérvári Anikó – Liskó Ilona: Az Arany János Program hatásvizsgálata
274 Polónyi István – Timár János: Oktatáspolitikai és demográfia
273 Tót Éva: A munkavégzéshez kapcsolódó informális tanulás
272 Gábor Kálmán: Kollégisták a felsőoktatásban
271 Bajomi Iván – Berényi Eszter – Erőss Gábor – Imre Anna: Ahol ritka jószág a tanuló – Oktatásirányítás, cselekvési logikák és egyenlőtlenségek Budapesten
270 Gábor Kálmán – Szemerszki Marianna: Sziget Fesztivál 2005
269 Szemerszki Marianna: A nem állami felsőoktatási intézmények hallgatói

2005

- 268 Liskó Ilona:** A roma tanulók középiskolai továbbtanulása
267 Sáska Géza: A szocialista és a polgári nevelés radikális alternatívái
266 Havas Gábor – Liskó Ilona: Szegregáció a roma tanulók általános iskolai oktatásában
265 Polónyi István: A felsőoktatási beiskolázási keretszámok szakmai szerkezete

2004

- 264 Tót Éva:** Oktatási indikátorok – Az OECD INES Network-B tevékenysége
263 Györgyi Zoltán – Mártonfi György: A Leonardo mobilitási program hatása a résztvevőkre
262 Polónyi István: Patyomkin finanszírozás – Hogyan tovább a felsőoktatás finanszírozásával?
261 Török Balázs: A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei
260 Török Balázs: A kisgyermekkorai nevelés és gondozás nemzetközi összehasonlításának alapja
259 Liskó Ilona: Perspektívák a középiskola után
258 Biró Zs. – Hrubos I. – Lovász G. – Pásztor A.: Az oklevélmelléklet rendszere néhány európai egyetemen
257 Liskó Ilona: A szakképző iskolák kollégiumai
256 Polónyi István: A felnőttképzés megtérülési mutatói
255 Polónyi István: A hazai felsőoktatás demográfiai összefüggései a 21. század elején
254 Forray R. Katalin – Híves Tamás: A szakképzési rendszer szerkezeti és területi átalakulása (1990-2000)

A Kutatás közben sorozat füzetek letölthetők az Intézet honlapjáról (www.hier.iif.hu).